

[Nyrup Rasmussen]

kunne komme igennem med ændringer eller ej, og der er også nogle, der har forsøgt – og det vil jeg gerne sige højt og tydeligt, for det er også fremgået af pressen – over for arbejdsministeren at foretage visse ændringer i det forlig, der blev indgået.

Men arbejdsministeren måtte naturligvis insistere på, at et forlig er et forlig, og uanset at vi måtte stille op, fru Marianne Jelved, til skældud både fra den ene og den anden og den tredje side, har vi aldrig været i tvivl om, at et forlig må man holde, fordi det er af så fundamental betydning for det danske folkestyres overlevelse. Da vi nu engang har et politisk system, hvor flertalsregeringer er undtagelsen, endda en overordentlig stor undtagelse i forhold til mindretalsregeringer, så må samme folkestyre basere sig på, at aftaler og forlig holder man. Det er værnet, og det er det, respekten om det politiske system herhjemme skal være baseret på.

Derfor endnu en gang til fru Marianne Jelved: Overvej nu klogskaben og visdommen i det! Det drejer sig ikke alene om det konkrete forslag, det har vidtrækkende konsekvenser for en række andre ting, som dette Ting står over for at skulle løse inden for meget, meget kort tid, så jeg beder om eftertanke endnu en gang også inderst inde i Det Radikale Venstres inderste.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

13) Forhandling om redegørelse nr. R 19:

Finansministerens redegørelse af 19. april 1989 om moderniseringsarbejdet i den offentlige sektor.

(Redegørelsen anmeldt 19/4 89. Redegørelsen givet 19/4 89. Meddelelse om forhandling 19/4 89 og beslutning om forhandling 25/4 89).

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Efter ønske skal jeg fastsætte en taletid for ordførerne på 15 minutter i første omgang.

Forhandling

Lykketoft (S):

Det er jo et meget tilforladeligt lille stykke papir, finansministeren har fremlagt som Moderniseringsredgørelse 1989. Der er mange formuleringer, som man kan glæde sig over. Der står f.eks. allerede på den første side, at modernisering og afbureaukratisering ikke drejer sig om afvikling af den offentlige sektor eller velfærdssamfundet, og der står lidt længere nede: »Velfærdssamfundets oprindelige idégrundlag er således ikke til diskussion.«

Det lyder jo godt. Jeg ville så forfærdelig gerne have, at jeg også kunne tro, det var rigtigt, men jeg synes, der er mange træk i den udvikling, vi oplever netop i disse dage, i den holdning, KVR-regeringen har til overførselsindkomsterne, og den holdning, KVR-regeringen har til den offentlige sektors service med en klart erklæret, så at sige vilkårligt defineret politisk målsætning om, at der skal fjernes 10.000 arbejdspladser fra den offentlige sektor i hvert af de næste 10 år, som i virkeligheden må føre til den konklusion, at realiteten er, at velfærdssamfundet er under angreb. Og det, som jeg er mest utryg ved ved moderniseringsredgørelsen, er netop ikke det, der står, men modstriden mellem mange af de pæne ord i moderniseringsredgørelsen og så den politiske praksis, som regeringen lægger op til.

Når man læser denne moderniseringsredgørelse, kunne man få det indtryk, at mange af formuleringerne næsten var skåret ud af Socialdemokratiets nye kommunalpolitiske oplæg og det nye arbejdsprogram fra de nordiske arbejderbevægelser arbejdsgruppe om den offentlige sektors fornyelse, for der står mange rimelige ræsonnementer om nødvendigheden af omstilling og omprioritering, om nødvendigheden af at decentralisere, gøre de ansatte og kunderne – borgerne – mere direkte ansvarlige ude i de enkelte offentlige institutioner.

Det er selvfølgelig en rigtig tankegang, både fordi det kan føre til mindre bureaukrati og mere demokrati, og fordi det kan vise sig at være den allervigtigste måde at få styr på de offentlige udgifter på.

[Lykketoft]

Jeg synes, man skal glæde sig over, at man har ansatteorganisationer, fagforeninger, faglige organisationer og medlemmer af de faglige organisationer i Danmark, som vel i hele Europa er blandt de mest åbne over for omstilling og fornyelse, de mest ræsonnable, når det gælder om at bygge om på strukturer og tage et medansvar for forandring. Det kan man glæde sig meget over, og vi har noteret os i debatten ikke mindst om den nordiske arbejdskomité's rapport, at vi har en række meget fremsynede ledere af de offentligt ansattes organisationer i Danmark.

Derfor kan man undre sig over, at regeringen ikke i endnu højere grad prøver at få et fornuftigt samarbejde med de offentligt ansattes organisationer.

Så er der selvfølgelig meget i rapporten, som kan give anledning til spørgsmål og til modsigelse.

Regeringen siger, at hensynet til samfundsøkonomien betyder, at det er et vigtigt mål for de kommende års modernisering at skabe en mindre, men mere effektiv offentlig sektor.

Jeg mener, det er en forkert problemstilling at tage sit udgangspunkt i, at den offentlige sektor i en eller anden objektiv forstand er for stor. Problemet er ikke så meget, at den offentlige sektor er for stor, som at den private er for lille.

Det er muligt at forestille sig – det er også det, Socialdemokratiet har peget på, vist de nødvendige forudsætninger og muligheder for – at vi i løbet af få år ved at holde de offentlige udgifter, det offentlige serviceforbrug, det offentlige mandskabsforbrug nogenlunde i ro, men til gengæld få gang i den private sektor, kan skabe luft til at sænke skatters og afgifters tryk uden at begive os ud i det nedskæringsfelt, der ligger i, at 100.000 stillinger skal fjernes, og i øvrigt også i de brugerbetalingsovervejelser, regeringen angiveligt har.

Men det er klart, at selve det at holde det offentlige forbrug, forstået som mandskabsforbrug, ressourceforbrug, nogenlunde i ro er en stor omprioriteringsopgave, som kræver anvendelse af en række af de instrumenter, der peges på i moderniseringsredegørelsen.

I afsnit 1 i redegørelsen peges der på ønskeligheden af at øge borgernes valgfrihed og omkostningsbevidsthed og på decentraliseringen, og så siger man: »Vi vil bruge den private sektor, når den kan løse opgaverne bedre og billigere end det offentlige.«

Jeg mener heller ikke, man skal gøre det til et meget ideologisk problem, om den ene eller anden hjælpefunktion, for at en offentlig ydelse kan blive fremstillet, skal være i privat eller offentlig regi. Der kan være nogle hjælpefunktioner, hvor det offentlige ikke kan udnytte sit produktionsapparat godt nok og derfor bedre kan købe hos private.

Men det omvendte ræsonnement er jo lige så interessant. Der kan være opgaver, der kan løses både bedre og billigere i offentlig regi, som i dag måske overvejende løses i privat. Der kan også være opgaver, som efter borgerlig ideologisk opfattelse bør være private, men som faktisk er løst bedst i offentlig regi. Jeg tænker f.eks. på Storkøkkencentret-sagen, som vi havde for ikke så længe siden.

Jeg mener, man skal have et udogmatisk, et praktisk forhold til det, men det må gå begge veje, og man må jo spørge sig selv, hvad det er for en grad af afbureaukratisering i den private forsikringsverden, der får regeringen til at have overvejelser om at overlade store opgaver i forbindelse med sygesikring og arbejdsløshedsforsikring til private forsikringsselskaber. Det er jo ikke dér, vi har set den store afbureaukratisering, det er ikke dér, vi har set evnen og viljen til at holde hus med ressourceforbruget. Det mener jeg i og for sig understreger, at regeringen ofte ikke er i stand til at leve op til sin egen forestilling om, at den er udogmatisk i spørgsmålet om, hvad der skal ordnes privat, og hvad der skal ordnes offentligt.

Der er selvfølgelig også i redegørelsen nogle overvejelser om brugerbetaling, og dér vil jeg godt for Socialdemokratiets vedkommende gøre holdningen til brugerbetaling, til brugerafgifter, krystalklar, for der er en tendens til, når udtrykket bruges, at så bruges det i flæng, og hvis man bare har sagt brugerbetaling, så kan man blive taget til indtægt for alle mulige vanvittige ideer, som denne regering og dens støttepartier kunne finde på at komme med.

Socialdemokratiet er tilhænger af brugerbetaling og brugerafgifter i de situationer, hvor det uden at føre til en meget skæv byrdefordeling kan bidrage til en adfærd, der kan afværge, at sociale, miljømæssige, sundhedsmæssige problemer opstår, og dermed også kan spare den offentlige sektor for udgifter og reparation siden hen.

[Lykketoff]

Derfor er vi tilhængere af brugerafgifter på miljøområdet, på arbejdsmiljøområdet, og der kan være dele af trafikområdet, hvor det er helt fornuftigt. Det er dog helt åbenbart, at ud fra det kriterium er det ikke alene socialt uacceptabelt, men også meningsløst at forestille sig brugerbetaling, hvis folk står med baren på dørtærnet til sygehuset; det regulerer ikke nogen adfærd at kræve penge af dem dér. Man skal ind ret meget tidligere i processen og prøve at regulere adfærden, f.eks. på miljøområdet skabe den forestilling hos mennesker og hos virksomheder, at ren luft og rent vand ikke er frie goder, men noget, der koster, især hvis man ikke behandler dem med omsorg.

Derimod er vi altså imod brugerbetaling på sundheds-, uddannelses- og socialområdet. På socialområdet har man det jo i et eller andet omfang. Vi er imod, at brugerbetalingen bliver forhøjet. Der er områder, hvor vi klart mener, at brugerbetalingen ikke skal forhøjes, men skal nedsættes. Det gælder børnepasningsbetalingen i de dyre kommuner. Det gælder den kollektive trafik.

Regeringen har så nogle overvejelser om privatisering i form af overgang til selskabsform for en række offentlige virksomheder. Også her tror jeg det er nødvendigt at være meget præcis for ikke at blive misforstået. Socialdemokratiet er tilhænger af den organisationsform for en offentlig forretningsmæssigt drevet virksomhed, der gør det muligt for denne virksomhed at agere bedst i det marked, hvor den optræder.

Socialdemokratiet har ikke nogen dogmatiskke indvendinger mod, at en offentlig virksomhed som f.eks. Københavns Luftfartsvæsen bliver omdannet til et aktieselskab – det kan være fornuftigt – men vi synes, det er tåbeligt at forestille sig, at man skulle sælge hele aktieposten til private i en virksomhed, som vi ved er veldrevet, som giver et stort overskud, som yder et stort løbende bidrag med hensyn til at få statens finanser til at hænge sammen. Det svarer til at sælge ud af arvesølvet til spotpris. Det er dumt. Det er vi imod.

Også her mener jeg, at borgerligheden lader sig fange af eget ideologisk snæversyn i stedet for at lade sig lede af rationelle, økonomiske overvejelser – forretningsmæssigheds- og hensigtsmæssighedsovervejelser.

Så kan man jo også undre sig over – hvis det er rigtigt, hvad rygten siger, at regeringen over-

vejer at ændre på arbejdsløshedsforsikringen, så private forsikringsordninger skal spille en større rolle, privat geschæft – at man ikke i stedet for har overvejet, om ikke man med den måde, vi organiserer vores arbejdsløshedsforsikring på i øjeblikket, hvor man overlader en meget stor del af ansvaret netop til organisationerne, til foreningslivet, som man i redegørelsen her lægger meget vægt på at inddrage i løsnings af offentlige og halvoffentlige opgaver, i virkeligheden har fundet en forholdsvis ubureaukratisk løsning på et samfundsproblem og derfor ikke har nogen fornuftig brug for at flytte rundt på ansvaret.

Finansministeren henviser mod slutningen af redegørelsen til, at der kan laves brugerbetaling, og man har nogle undersøgelser fra AKF, siger man, der viser, at der på nogle områder er færre fordelingspolitiske og praktiske problemer ved at udvide brugerbetalingen end hidtil antaget. På en række områder siger man, at det faktisk er de mere velstillede, der især vil blive stillet over for at betale for ydelser, der hidtil har været gratis, og det skulle så være et argument for, at det ikke var så stort et problem.

For det første vil jeg godt sige, at jeg har set disse undersøgelser fra AKF. Jeg synes ikke, de var særlig kvalificerede. Jeg synes, at både Kommunernes Landsforenings folk og AKF's folk gør sig skyldige i den meget afgørende fejltænkning, at de betragter det som høj indkomst, når to mennesker, der har et ganske almindelig arbejde, er gift med hinanden.

Og det fører så ud i den næste fejltænkning, nemlig at den gruppe – dvs. to, der har en ganske almindelig løn – som pr. definition, fordi vi har så mange enlige, fordi vi har så mange overførsler, ligger over gennemsnittet i indkomstfordelingen, så kan tåle at blive pålagt en brugerbetaling, der er større, på børnepasning, endda på skolegang, kan tåle at betale for at låne bøger på biblioteket. Jeg tror, man skal være meget, meget forsigtig med at drage den slags slutninger. Jeg mener, de er forkerte. Jeg mener, de fører til forkerte beslutninger.

Så vil jeg i øvrigt godt komme ind på et område, som ikke har været nævnt i diskussionen, og som heller ikke nævnes i redegørelsen, men hvor man jo netop med hold i disse undersøgelser siger, at det vist ikke er så betænkeligt med brugerbetaling f.eks. på biblioteksområdet. Ja, det har man jo gjort til et stort ideologisk felt-

[Lykketoft]

toget, for det er fortrinsvis unge mennesker, der bruger plader og bånd, og det skal man søreme betale for. Og det kan vi så spare 5 kr. pr. måned i skat af alle sammen, det er noget i den størrelsesorden!

Men på hele det kulturelle område – og det gælder jo så udpræget, hvis man også bevæger sig ind på bogområdet – er problemet ved at tænke brugerbetaling jo ikke, om der er lidt flere over indkomstgennemsnittet end under indkomstgennemsnittet, der låner bøger; problemet er, at hvis man indfører brugerbetaling, indfører man en endnu stærkere social opdeling i, hvem der faktisk får benyttet sig af de kulturelle tilbud. Og det ville være i strid med alt, hvad vi har arbejdet for i de forrige generationer også på det område.

(Kort bemærkning).

Behnke (FP):

Det er til en bemærkning fra hr. Lykketoft om den offentlige sektors nuværende størrelse, hvor jeg kunne forstå på hr. Lykketoft og jo altså Socialdemokratiet, at man mener, at den offentlige sektor har den størrelse, den i øjeblikket skal have, og at problemløsningen er, at man gør den private sektor større.

I 1970 var der omkring 420.000 offentligt ansatte. I 1989 nærmer vi os 850.000 offentligt ansatte. Jeg ved ikke, om hr. Lykketoft kunne forklare mig og resten af Folketinget, hvad det er for ting i den offentlige sektor, vi har i dag, som vi overhovedet ikke kunne undvære i 1970, og som gjorde det til et uland at leve i Danmark i 1970? Jeg kan sagtens huske, hvordan det var i 1970, og det var ikke noget uland. Hvorfor var størrelsen af den offentlige sektor, vi havde i 1970, ikke stor nok? Hvorfor er det nu lige pludselig 1989-størrelsen, der er den korrekte?

Sammenligner man med andre lande ude i verden – og det behøver ikke at være ulande, det kan være ganske velstillede lande som f.eks. Schweiz – så er det således, at man har 15 offentligt ansatte for hver 100 i den offentlige produktionssektor. I Danmark har vi 162 offentligt ansatte for hver 100 i produktionssektoren. Forestiller vi os nu, at vi skulle følge hr. Lykketofts tanker, nemlig at det bare er den private sektor, der skal gøres større, så skal den jo gøres 10 gange større, for at vi er i samme situation som i Schweiz, og en privat sektor, der er 10 gange større, ville betyde, at man skulle have 16 mio.

ansat i den private sektor, og hvor man ville få de folk fra, ved jeg ikke.

Men én ting er helt sikker: Hvis ikke vi er i stand til at gøre den offentlige sektor mindre, så klarer dansk produktionserhverv sig ikke. Så kan man ikke klare den opgave, det er bl.a. at få betalt vores store gældsforpligtelser.

(Kort bemærkning).

Lykketoft (S):

Hr. Behnkes ræsonnementer er efter min mening så primitive, at de skriger til himlen, og man kunne sige: Hvorfor skal man egentlig kommentere sådan noget? Hvorfor tror hr. Behnke, at Sverige har haft en voldsom industriel vækst, til trods for at den svenske offentlige sektor for så vidt er lige så tyngende som den danske? Man kan slet ikke bruge den form for ræsonnementer. I øvrigt er det jo lidt tilfældigt, i hvilken regi man i de forskellige lande placerer forskellige serviceopgavers løsning.

Det, der er afgørende – det, som hr. Behnke garanteret aldrig kommer til at forstå, men som De Konservative burde kunne forstå – er, at i vores samfund heroppe i Norden er begge køn marcheret ud på arbejdsmarkedet, og de ønsker at blive der begge to. Det kræver, at meget store opgaver med omsorg for børn, for syge og for gamle, som i de gamle samfund, og som i nogle af de samfund, hr. Behnke synes bedst om her i verden, bliver varetaget ofte meget tilfældigt af ulønnet, usynlig kvindelig arbejdskraft, i vores samfund varetages af lønnede mennesker, som altså – synes vi politisk – mest hensigtsmæssigt er blevet ansat i den offentlige sektor.

Men der er en fuldstændig organisk sammenhæng mellem vores ønske om, at begge køn har mulighed for en tilværelse også på arbejdsmarkedet, og så det, at disse pasningsfunktioner, disse omsorgsfunktioner og disse serviceydelser varetages, og derfor er denne borgerlige tankegang om at banke den offentlige sektor tilbage med et eller andet antal tusind eller 100.000 mennesker i beskæftigelse det samme som et krav om at banke den kvindelige erhvervsdeltagelse tilbage til, hvad den var i 1975, 1970 eller 1965.

(Kort bemærkning).

Behnke (FP):

[Behnke]

Hr. Lykketoft skal ikke have lov til at tillæge hverken undertegnede eller Fremskridtspartiet det synspunkt, at vi ikke ønsker begge køn på arbejdsmarkedet. Vi er ganske enkelt nødt til at have begge køn på arbejdsmarkedet, for hvis ikke alle mænd og kvinder kommer ud og gør en arbejdsindsats, får vi aldrig nogen sinde afviklet de gigantiske gældsforpligtelser, som bl.a. hr. Lykketofts parti har været med til at stemme for.

Og så forstår jeg slet ikke, at hr. Lykketoft nedgør det frivillige, det private, det, at nogle gør en ulønnet indsats, det, at nogle f.eks. er parat til at passe slægtnings børn eller ældre uden at skulle have løn for det, uden at folk absolut skal ansættes i det offentlige.

For vi har jo kun én samfundskage, og der er kun ét sted, der bygges på samfundskagen, og det er i den private produktionssektor. Uanset hvor mange hr. Lykketoft gerne ville have til at gå og frisere hinanden, ville det ikke skabe nogen nettovækst af samfundskagen. At det skulle være udtryk for en borgerlig tankegang, vil jeg meget gerne have mig frabedt. Fremskridtspartiet opfatter sig bestemt ikke som noget borgerligt parti, men tværtimod som et absolut frihedsorienteret, liberalistisk parti, og det er noget ganske andet.

(Kort bemærkning).

Lykketoft (S):

Der er én ting, som jeg ved hr. Behnke har god forstand på, og det er at bruge edb. Jeg ved også, hr. Behnke har adgang til en række statistiske baser, og derfor ville jeg egentlig foreslå hr. Behnke det interessante eksperiment, at han nu gik op på sit kontor og prøvede at fremkalde tallene for mænds og kvinders erhvervsdeltagelse i forskellige lande i Europa og sammenlignede dem med den offentlige servicesektors størrelse i de enkelte lande. For det er fuldstændig evident, at de lande, hr. Behnke synes bedst om, er dem, der har den laveste kvindelige erhvervsfrekvens. Det, som er karakteristisk for Danmark, er, at på grund af det erhvervsmønster, vi har, og på grund af, at vi har udbygget den offentlige sektor, har vi samtidig med en alt for stor arbejdsløshed faktisk en højere beskæftigelse af mænd og kvinder tilsammen mellem 15 og 65 år end praktisk talt alle andre lande i verden bortset fra Norge og Sverige. Den er større, end den er i Japan. Den er større, end

den er i USA. Den er større, end den er i Vesttyskland, og den er større, end den er i Frankrig.

(Kort bemærkning).

Jes Lunde (SF):

Det, der får mig herop, er, at hr. Behnke sagde, at samfundskagen kun kan vokse i kraft af, hvad der bliver lavet i den private sektor og ikke på nogen anden måde. Jeg tror, det er rimelig korrekt citeret.

Det må være, fordi hr. Behnke forstår begrebet samfundskage meget absolut og bogstaveligt som en konkret kage, man kan spise. For jeg kan da finde mange ting, der produceres i den offentlige sektor, som jeg synes har en værdi for mig. Jeg synes faktisk, det har en værdi, at mine børn kan komme i en god skole. Det er for mig en del af samfundskagen. Det er en del af glæden ved at leve i Danmark og bo i det samfund, vi har. Det har for mig en værdi, at vi har et velfungerende hospitalsvæsen. Det er en del af den samfundskage, som jeg glæder mig over at jeg har del i. Hvis det skal forstås meget konkret som samfundskagen, og hvis mennesket virkelig kun levede af brød alene, kunne det selvfølgelig være, at hr. Behnke havde ret, men ellers ikke.

(Kort bemærkning).

Behnke (FP):

Både til hr. Jes Lunde og til hr. Lykketoft: Det må selv i de mest inkarnerede, marxistiske studiekredse være gået op for folk, at Danmark har en så stor udlandsgæld, at vi har overhalet Brasilien og alle de andre ulande, når vi måler den pr. indbygger, og at den kun kan afvikles ved, at der i den private produktionssektor bliver produceret noget mere, så vi kan slippe for en fremtid, hvor vores børn er gældtynget. Det må være gået op selv for SF og Socialdemokratiet.

Det kan godt være, at man har en masse ønsker om en bedre service, og det kan godt være, at det for hr. Jes Lunde opfattes som en værdi, at han kan gå til det offentlige og få såkaldte gratisydelse, men det er altså produktionssektoren, det er naboen, der betaler hver gang.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi er tilbage til ordførerrækken.

Kent Kirk (KF):

Jeg synes, det er lidt trist, hvis denne debat skal udvikle sig til en alt-eller-intet-debat, for det er ikke det, det drejer sig om. Jeg lyttede med interesse til hr. Lykketoft, og jeg forstod på hr. Lykketoft, at Socialdemokratiet finder, at den redegørelse, som regeringen har fremlagt, er en redegørelse, der går i retning af mange af de tanker, som man også gør sig i fagbevægelsen og formentlig også i Socialdemokratiet.

Jeg har også med interesse læst SAMAK-rapporten, som jeg ved hr. Lykketoft er medforfatter af. Jeg finder også, at der er mange sammenfaldende tanker, men desværre må jeg sige, at når jeg efterfølgende lytter til det, hr. Lykketoft siger, synes jeg, der tages al for stor afstand fra de tanker, der både er i SAMAK-rapporten og i moderniseringsredegørelsen, og det synes jeg er forkert. Her tænker jeg specielt på spørgsmålet om brugerbetaling osv. Jeg synes, det er vigtigt, at vi, når vi diskuterer den offentlige sektor, faktisk er parat til at kigge på alle de elementer, der skal til for at effektivisere og modernisere den.

Man kan vel sige, at modernisering af den offentlige sektor er en af de vigtigste opgaver, vi har i Folketinget. De moderniseringer, vi skal gennemføre, skal ses i sammenhæng med den offentlige udgiftspolitik i snæver forstand og for resten også i sammenhæng med den øvrige økonomiske politik.

Jeg er af den overbevisning, at udviklingen i produktionen, eksporten og beskæftigelsen i den private sektor også påvirkes af niveauet af de offentlige udgifter og af skattetrykket. Det kommer vi ikke uden om, og omstillingen af dansk økonomi til de nye konkurrencevilkår på EF's indre marked vil ikke kunne gennemføres med held, medmindre vi får skabt økonomisk råderum for skattelettelser og reduceret det offentlige forbrug. Om opgaven lykkes for os, afhænger af, i hvilken udstrækning vi er i stand til at tilpasse og modernisere hele den offentlige sektor, og det skal være til den enkelte borgers reelle behov.

Man må vel sige, at der er nået meget de sidste 7 år. Jeg tror bare, at der er behov for, at vi får gjort endeligt op med vanetænkningen hos os politikere og hos producenterne af de offentlige ydelser og også med den vanetænkning, som brugerne har. Det er derfor vigtigt, at vi fortsætter det moderniseringsarbejde, som fir-

kløverregeringen startede i 1982. Jeg er ikke i tvivl om, at vi kan gennemføre arbejdet, uden at velfærdssamfundet kommer til at lide skade.

Det er ofte, at vi i debatten hører, og der har også været en antydning af det i dag, at velfærdssamfundet er lig med en stor offentlig sektor.

Jeg mener, det er meget forkert at sætte lighedstegn mellem de to ting. Hvis vi alene måler velfærdssamfundet på antallet af offentligt ansatte, har vi opgivet at styre og udvikle de ressourcer, som det offentlige lægger beslag på, og vi har samtidig truffet det politiske valg, at vi på lang sigt faktisk vil umyndiggøre befolkningen. Det ønsker vi ikke. Vi ønsker at bevare velfærdssamfundet, så vi, som der også står i redegørelsen, kan leve op til det fælles ansvar for, at alle har et rimeligt levestandard, at vi hjælper hinanden mod nød, sygdom og anden ulykke, og at alle uanset baggrund skal have mulighed for at udvikle deres evner.

På den anden side ønsker vi også, at borgerne skal have bedre mulighed for at definere deres egne og deres familiers behov for velfærd.

Vi har faktisk sat os et mål for modernisering af den offentlige sektor, som jeg egentlig synes at alle partier herinde skulle tilslutte sig.

En bedre offentlig sektor for færre penge med flere valgmuligheder var egentlig det mål, vi skulle arbejde hen imod.

Man kan måske ved en overfladisk betragtning mene, at de tre målsætninger kan virke indbyrdes modstridende, men det tror jeg ikke de er.

Vi kan få en bedre offentlig sektor, hvad angår både ansatte og brugerinteresser, til færre penge, hvis et flertal i Folketinget er parat til at bevæge sig ud af den ideologiske baggård.

Målsætningen er i al korthed at få indrettet den offentlige sektor på en sådan måde, at den i videst muligt omfang kan imødekomme borgernes individuelle behov. Borgerne skal kunne vælge mellem forskellige servicetilbud, og det betyder også, at de skal have interesse i at fravalge offentlig service, som de ikke har brug for.

Vi skal gennemføre den nødvendige afbureaukratisering af samfundet, så de offentlige myndigheder, styrelser og institutioner får et væsentlig mere forbrugervenligt ansigt over for befolkningen. Jeg mener, det er helt forkert, når vi, som nogle gør, bebrejder de offentligt ansat-

[Kent Kirk]

te, at reglerne er uigennemsigtige, og at borgerne ikke forstår dem. Det er vores ansvar. Det er os, der skal sørge for, at de bliver nemmere at arbejde med. Vi skal give den offentlige sektor bedre mulighed for at motivere medarbejderne.

Som der også står i redegørelsen, er der alt for mange regler, der er centralt besluttet, og de virker direkte demotiverende over for mange af medarbejderne. Vi bør i stedet fastsætte konkrete mål og rammer for de offentlige virksomheder, og vi bør af de enkelte ledere kræve, at de træffer de nødvendige beslutninger, og at de indfriede politisk fastsatte mål, men det er vigtigt, at vi som politikere også giver dem de rigtige mål, så de er forståelige og ikke diffuse.

Hvis forbrugerne samtidig får et friere forbrugvalg af de offentligt producerede ydelser og konkurrencen imellem de offentlige institutioner bliver en realitet, vil det blive væsentlig nemmere for de politiske bevillingsmyndigheder at opfylde borgernes behov.

Det er vigtigt, at der gives større valgfrihed og indføres mere konkurrence inden for de forskellige offentlige serviceområder. Kun på den måde tror jeg vi kan tilsikre, at den offentlige sektor løbende tilpasser sig brugernes behov.

Det kan vel siges meget kort: De offentlige institutioner skal have ret til at tage selvstændige initiativer inden for deres områder, men det er brugerne, der skal afgøre, om de forskellige initiativer skal leve eller dø.

I andre dele af den offentlige sektor f.eks. social- og uddannelsesområdet bør den megen detaljerede styring erstattes af selvforvaltning. Det kan vi sikre ved, at brugerne i højere grad tager medansvar og engagerer sig i fremstillingen af serviceydelserne. Både de ansatte og brugerne vil på den måde få større glæde af selvforvaltningen. De vil få friere rammer i det daglige arbejde, og de vil selv kunne træffe beslutninger om arbejdstilrettelæggelsen, service-niveau, takster osv. Det vil give et væsentlig større engagement i det daglige.

Det betyder, at man ude i kommunerne fremover skal overlade løsningerne af offentlige serviceopgaver til brugerne mod til gengæld at udbetale et på forhånd fastsat bloktilskud.

Et af de mest oplagte områder, hvor løsningen af serviceopgaver med fordel kan administreres af private brugergrupper, er inden for børnepasningsområdet. Det har vi allerede set i visse af de kommuner, som har fået lov til at

praktisere det i frikommuneforsøget. Her har vi set eksempler med skolefritidsordning, hvor det har kunnet lade sig gøre via bloktilskudssystemet at få både forældregrupper og lærere til at samarbejde om en rationel udnyttelse af ressourcerne.

Tilsvarende har vi set eksempler inden for dagplejeområdet, hvor det har været muligt at få brugerne og de ansatte til at gå sammen og administrere, og de har haft en væsentlig større mulighed for selv at bestemme, hvordan midlerne skal bruges i de enkelte dagplejehjem. Jeg har selv haft oplevelsen at se det, og jeg har set, hvilken tilfredshed både brugerne og de ansatte har haft ved det pågældende system.

Det vil også være en fordel, hvis en større del af de offentlige tjenesteydelser kan finansieres via brugerbetaling. Finansiering gennem brugerbetaling kombineret med præstationslønninger og decentraliseret budgetansvar stimulerer til øget produktivitet. Desuden tydeliggør betalingen over for borgerne, at den offentlige virksomhed ikke er gratis, men trækker ressourcer fra anden virksomhed. Sammenlagt burde disse virkninger resultere i formindsket kødannelse, i og med at omkostningsbevidstheden stiger både hos producent og bruger.

Det, jeg lige har citeret her, stammer faktisk fra den rapport, som arbejderbevægelsens nordiske samarbejdskomité har udarbejdet. Det er et nøjagtigt citat. Derfor har jeg lidt svært ved, når jeg lytter til hr. Lykketoft, at se, hvordan Socialdemokratiets tankegang omkring brugerbetaling er, når man sammenholder det med det, som SAMAK har sagt i sin rapport. Jeg har svært ved at se, hvor kødannelsen er inden for de områder, som hr. Lykketoft har beskæftiget sig med. Er der kødannelse inden for miljø- eller arbejdsmiljøområdet? Er det det, man vil til livs ved brugerbetaling? Når jeg læser SAMAK-rapporten, hvor man siger, at man via brugerbetaling bl.a. kan komme kødannelsen til livs, ja, så må det jo altså være inden for andre områder, når det er i nordisk sammenhæng man arbejder.

Derfor vil jeg opfordre hr. Lykketoft til at være lidt mere fordomsfri, når vi diskuterer disse ting, for jeg er overbevist om, at når man virkelig skal kigge på redskabet brugerbetaling som en måde også at styre den offentlige sektor på, så kan det bruges mange andre steder end dem, hr. Lykketoft har nævnt her fra talerstolen.

[Kent Kirk]

I den udstrækning det ikke er muligt for os at anvende brugerbetaling, er der ingen diskussion om, at dér er det vores opgave at tydeliggøre de produktionsomkostninger, der er ved at producere en ydelse, og de skal tydeliggøres både for brugeren og producenten. Det må være målsætningen for os, således at vi sikrer os, at vi får en større omkostningsbevidsthed, når de forskellige opgaver skal udføres.

Derudover er det hele tiden nødvendigt at overveje, om de løsninger, som man nu engang har placeret i offentligt regi, også skal løses af offentlige instanser. Vi kan, som det også står i redegørelsen, have stor fordel af at bruge licitationssystemet, således at vi får lagt opgaverne ud i den fri konkurrence. Konkurrencemomentet er vigtigt, hvis man skal holde omkostningerne nede.

Vi kan også, når offentlige virksomheder ikke længere slår til eller de ikke opfylder de politisk fastsatte mål, man har sat for dem, lade de virksomheders opgaver løse i privat regi, bl.a. ved at gennemføre en privatisering. Vi har set, at det også er muligt for staten at lade opgaver ligge ude i rent statslige virksomheder, som er etableret i aktieselskabsform. Dér har vi et godt eksempel bl.a. i Storebæltsforbindelsen, og der er heller ingen tvivl om, at det element skal bruges, når vi kigger på moderniseringen af den offentlige sektor.

Som i den private sektor bør man i offentlige virksomheder og institutioner klart og præcist definere de målsætninger, man har for virksomhedens eller institutionens aktivitet. Jeg tror, én af de store svagheder i den offentlige sektor er, at vi som politikere ikke klart definerer, hvad det er, vi ønsker den skal løse af opgaver, hvad målsætningen er, og vi har heller ikke en klar fornemmelse af, hvilken mængde resurser der skal gå til løsningen af opgaven.

Jeg tror, at hvis vi kan få fat i det problem, så vil det også være væsentlig nemmere efterfølgende at undersøge, om vi rent faktisk har nået de mål, vi har sat os. Det er klart, at der i det offentlige begås fejl – der begås også fejl i private virksomheder – men det vigtige er, at vi via en evaluering af de opgaver, vi har sat i gang, finder ud af, hvor fejlene er begået, således at vi bliver bedre, næste gang vi sætter nye opgaver i gang.

Den offentlige sektor skal servicere befolkningen, og derfor er det også skatteborgernes

og brugernes interesse, der må stå i fokus, når vi diskuterer forholdene i den offentlige sektor. Det er afgørende, at skatteyderne føler, at de har gavn af de serviceydelser, som stilles til deres rådighed. Det gælder også, når de henvender sig til en offentlig myndighed for at få råd og vejledning. Borgerne skal ikke spises af med bureaukrati. Jeg føler mig helt overbevist om, at også de offentligt ansatte ønsker, at det skal være sådan; de er jo også skatteydere og brugere af den offentlige sektor. Og som medarbejdere i det offentlige ønsker de også, at der skal være plads til et personligt initiativ. Også de foretrækker at arbejde i en imødekommende og kundevenlig atmosfære.

Det vigtige sigte med alle disse moderniseringsbestræbelser for os alle er, at de midler, der bruges, bruges med tanke på borgernes behov og med det størst mulige mål af omkostningsbevidsthed.

(Kort bemærkning).

Lykketoft (S):

Når hr. Kent Kirk citerer SAMAK-rapporten – og det synes jeg han skal gøre med flid – så skal han altid huske, at der også er et andet citat, hvor det klart tages afstand fra brugerbetaling på sundheds- og uddannelsesområdet.

Men når hr. Kent Kirk nu spørger så interesseret til, hvad jeg mener, så vil jeg egentlig godt have et lidt mere præcist bud fra hr. Kent Kirk. Hvad er det for offentlige tjenester, hr. Kent Kirk mener skal falde væk? Hvad er det for nogle, der skal falde i standard? Hvor er det, det ville være fornuftigt med brugerbetaling, fordi folk overforbruger det? Er det på sygehuse, er det i uddannelsessystemet, er det i børneoplysningsystemet?

Og når hr. Kent Kirk taler om afbureaukratisering, så vil jeg egentlig også godt spørge – det var noget, jeg sad og kom i tanker om, mens jeg hørte på hr. Kent Kirk – hvor det er, afbureaukratiseringen er blevet gennemført, er det på den nye medicinordning? Denne regering har jo opfundet ganske meget, som bestemt ikke har lettet den opgave at gøre tingene enklere for borgerne.

Og så til sidste spørgsmålsserie til hr. Kent Kirk: Hvad er det for en ideologisk baggård, der er nogen der befinder sig i? Socialdemokratiet bekender sig jo klart til de tusind eksperimenter politik. Vi er enige i frikommuneforsø-

[Lykketoft]

get, vi kan få brug for mange flere af dem, det er den måde, vi kan finde balancen mellem det centrale og det decentrale, og hvad det er for mønstre, hvor man bedst kan inddrage de ansatte og brugerne i forvaltningen af den enkelte offentlige institution. Vi er tilhængere af en større variation i de offentlige tilbud, forskellige former for offentlig kappestrid. Vi er opmærksomme på behovet for opbrud af fagskranker. Vi er med på, at der er brug for ganske megen nytænkning omkring lønsystemerne, og vi er glade for, at også den sidste overenskomst, der er blevet lavet på det offentlige område, giver plads til, at også det kan blive realiseret på nogle punkter.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Jeg må sige til hr. Lykketoft, at jeg ikke synes, der er rigtig sammenhæng i det, som hr. Lykketoft siger her på talerstolen, og som vi også kan se skrevet i B.T. i dag, og så det, som står i SAMAK-rapporten. Når jeg stillede spørgsmålet om, hvordan man kan skrive, at der f.eks. kan være fornuft i at indføre brugerbetaling for bl.a. at komme kødannelserne i den offentlige sektor til livs, så får jeg ikke noget svar fra hr. Lykketoft. Jeg mener ikke, at vi har problemet med kødannelser inden for arbejdsmiljø- og miljøområdet. I øvrigt har vi jo også på miljøområdet en række brugerbetalinger etableret allerede, så dér er jeg ikke uenig med hr. Lykketoft. Men jeg kan bare ikke se, at hr. Lykketoft er modig nok til at gå videre i sin tankegang, når vi kommer herind i folketingssalen.

Der står også videre i SAMAK-rapporten, at man faktisk kan gennemføre brugerbetaling også på højt prioriterede områder, så jeg synes faktisk, det var mere interessant for os her i folketingssalen – og måske også for offentligheden – at få at vide, hvor det er hr. Lykketoft mener, at man kan gennemføre brugerbetaling ud over på arbejdsmiljøområdet og transportområdet. Hvad er det for nogle kødannelseområder, hr. Lykketoft mener man skal gennemføre brugerbetaling på?

(Kort bemærkning).

Lykketoft (S):

Jeg har svaret udtømmende: Jeg har ikke nye forslag til brugerbetalingssystemer ud over de

områder, jeg har nævnt. Det har det danske Socialdemokrati ikke. Man skal jo også være opmærksom på, når man læser en nordisk rapport, at der er forskel på i de nordiske lande, i hvor høj grad man faktisk har brugerbetaling i forvejen. Det har man på ganske mange områder i Danmark. Vi har det endda på dagsinstitutionsområdet i for stort omfang.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Ja, så må jeg jo bare konstatere, at der ikke er fuldstændig sammenhæng imellem det, man siger i nordisk sammenhæng, og det, man siger her i folketingssalen.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi er tilbage til ordførerrækken.

Jes Lunde (SF):

Danmark har en i international sammenhæng velfungerende offentlig sektor. Vi har sammen med andre nordiske lande skabt den skandinaviske velfærdsmodel, hvor befolkningerne igennem mange år har været villige til at betale betydelig mere i skat end i lande omkring os.

Det har skabt grundlaget for en højere grad af social og økonomisk tryghed end i andre lande. Det har skabt grundlaget for en væsentlig højnelse af folkesundheden. Det har skabt grundlaget for et højt alment og fagligt uddannelsesniveau og en velfungerende infrastruktur: Veje, transportmuligheder, telefon osv.

Og alt dette har igen været helt afgørende som forudsætning for skabelse af vareproduktionen i den private sektor. Vi har skabt en god cirkel, hvor den ene sektor har skabt betingelserne for forbedringer inden for den anden. Det gør, at Danmark i dag trods få naturgivne ressourcer står som et af verdens rigeste lande.

I SF mener vi ikke, at vi på nogen måde har nået slutstenen. Der er stadig mange dystre problemer, f.eks. massearbejdsløsheden, de sociale ofre, den manglende kontrol på miljøområdet osv., men det afgørende spørgsmål i debatten i dag, før vi tager hul på de mange uenigheder, der i øvrigt kan være, er jo, om det sene- århundredes landvindinger inden for social, økonomisk, sundhedsmæssig og uddannelsesmæssig tryghed skal gøres til afsættet for den

[Jes Lunde]

fremtidige samfundsudvikling, eller om vi skal begynde at skrue ned for den almene velfærd for at give mere plads for kræfternes frie spil. I SF er vi selvsagt ikke et sekund i tvivl om at afvise de meget drastiske planer om demontering af velfærdssamfundet.

Af den redegørelse, der er til debat, fremgår det, at finansministeren er helt enig. Heri hedder det:

»Modernisering og afbureaukratisering drejer sig ikke om afvikling af den offentlige sektor eller velfærdssamfundet. Vi har fortsat et fælles ansvar for, at alle har et rimeligt levestandard, at vi hjælper hinanden mod nød, sygdom og anden ulykke, og at alle uanset baggrund skal have mulighed for at udvikle deres evner. Velfærdssamfundets oprindelige idégrundlag er således ikke til diskussion.«

Jeg bemærkede, at hr. Kent Kirk også fremhævede det citat.

Men tør vi så virkelig tro på dette? Svaret er et klart nej, når vi ser på regeringens faktiske planer, nedskæringen i antallet af offentligt ansatte med 10.000 om året, brugerbetaling for 20 mia. kr. – oven i købet uden hensyn til det bureaukrati, der skabes, f.eks. på medicinområdet – angreb på overførselsindkomsterne, skattelettelser til de rigeste osv. Listen er lang, og konsekvenserne er tydelige.

Moderniseringsredegørelsens kønne ord er det, englænderne kalder lip-service, eller på godt dansk mundsvejr. Finansministeren er desværre en ulv i fåreklæder, og han skjuler de udenlandske forbilleder, Reagan og Thatcher.

Men hensigten er klar i regeringens mere konkrete planer, og hvis man gerne vil have udtalelserne i mere ren form, kan man jo bare lede efter et citat fra en Venstreminister. Derfor kan det måske også være relevant i debatten i dag at spørge partiet Venstre, om det overhovedet er enig i den her redegørelse. Jeg synes da, der er mange formuleringer i redegørelsen, som overhovedet ikke ligner det, Venstre har sagt fra tid til anden, og dér må vi sige, at vi tror, Venstre i den sammenhæng repræsenterer en større ærlighed omkring de planer, regeringen har, og det er planer, som SF kategorisk må afvise. Vi ser os i den sammenhæng som forsvare af den offentlige sektor, og vi vil slås for de resultater, der er opnået gennem generationer.

Det betyder ikke, at der ikke er behov for fornyelser og bedre ressourceudnyttelse i den of-

fentlige sektor. Selvfølgelig er der det, bl.a. fordi der hele tiden kommer nye opgaver til. Et oplagt eksempel er det øgede behov for ældreboliger på grund af den ændrede aldersfordeling i befolkningen. Det samme forhold udmønter sig også i et pres på sygehusvæsenet. Vidensamfundets fremmarch kræver flere ressourcer på uddannelsesområdet osv.

Dertil kommer så, at SF har et righoldigt katalog over ideer om, hvor der med god fornuft kunne foretages forbedringer: Betalt frihed til uddannelse, en styrkelse af uddannelseskapa- citeten og forskningsindsatsen både på de erhvervsrettede områder for at give baggrund for at løse problemerne med betalingsbalancen og også mere generelt, bedre kollektiv trafik, flere midler til byfornyelse, flere børnehaver, vuggestuer, cykelstier, skærpet miljøpolitik osv.

Når der både skal tages højde for udgifts- presset og reformerne, så står vi med en meget betydelig prioriteringsopgave. Problemerne kan ikke løses bare ved at udvide den offentlige sektor, og vi må derfor i et vist omfang også gå løs på de eksisterende områder med kritiske øjne, selv om vi selvfølgelig ikke accepterer regeringens forestillinger om, at vi er stødt imod et absolut loft angående offentlige udgifter. F.eks. er den offentlige sektor jo større i Sverige, bl.a. med det følgeresultat, at man dér har stort set fuld beskæftigelse.

Jeg vil også gerne her nævne, at den offentlige sektor jo har mange særlige opgaver, f.eks. det at beskæftige et vist antal mennesker med en nedsat arbejdsevne.

Regeringens svar på problemet med den offentlige sektors størrelse er jo så i vidt omfang privatisering, og det er vi generelt meget uenige i. Meget tyder på, at privatiseringsdebatten stadig skal foregå på en meget unuanceret måde med alt for meget ideologi og alt for lidt fornuft.

En række borgerlige politikere har fra tid til anden ført sig frem med et væld af privatiseringsideer, som har et rent ideologisk præg. Jeg tænker her på forslag, hvor der ikke har været fremført argumenter om, at det vil være mere rationelt, mere effektivt etc. at udføre en opgave i privat regi, hvor man har ønsket privatiseringen slet og ret for at mindske den offentlige sektor.

Det er et ideologisk felttog mod den offentlige sektor, og det er vel affødt af, at nogle har ladet sig begejstre af Reagans USA og That-

[Jes Lunde]

chers England. Fidusen i det hele skulle være, at man ved at følge de nye tanker kunne få skatte trykket ned, og det bliver alle jo så glade for. Men jeg tror, at man i vid udstrækning gør regning uden vært og snyder sig selv i den sidste ende.

Lad os tage et forkæret eksempel: Vores sygehus- og sundhedsvæsen er jo offentligt. En konservativ ideolog ville uden at blinke kræve hele sektoren privatiseret for at få amerikanske tilstande. Jeg har to argumenter imod.

For det første er det danske sundhedsvæsen betydelig billigere end det amerikanske. Vi bruger ca. 6,1 pct. af bruttonationalproduktet på sundhedsvæsenet, mens USA bruger 11,1 pct., altså næsten dobbelt så meget, og det samtidig med, at vi kvalitetsmæssigt klarer os fint og f.eks. har en bedre lægedækning pr. antal indbyggere end USA. Det er det ene argument, som burde være afgørende for rationelt indstillede mennesker uanset politisk observans.

Det andet argument er mere politisk. SF må naturligvis afvise den amerikanske model, fordi den giver en voldsom social ulighed. Den kan borgerlige måske ønske sig, men vi er ikke i tvivl om, at vi må gå imod et system, hvor de svageste lades i stikken, mens de rigeste får superservice og kan vælte sig i penge.

Vi har de samme politiske grunde til at vælge offentlige løsninger på uddannelse, ældreforsorg osv. Vi tænker lighedsorienteret. Og vi vil gerne være med til at mindske de forskelle i mulighederne, der vil være under rent markedsdirigerede tilstande.

Men det er omvendt klart, at vi skal sikre os, at den offentlige sektor bliver drevet rationelt, og at offentlige løsninger ikke må blive ensbetydende med konformitet. Derfor er vi i SF parat til at støtte regeringen i en nytænkning på det offentlige område, hvor der lægges et større ansvar ud til de enkelte institutioner.

Vi synes, der er megen fornuft i de eksperimenter, der i øjeblikket foregår rundt omkring, med at tildele bloktilskud til f.eks. folkeskoler og plejehjem, så de mere frit kan økonomisere med ressourcerne, spare lidt hist og få plads til fornyelser her.

Det ville vel også mindske den samlede arbejdsmængde, hvis eleverne selv skulle rydde op ude på skolerne. Og øget elevindflydelse på de samlede midlers anvendelse ville virke på samme positive måde. Hærværk ville blive ned-

bragt, hvis udgifter til hærværk automatisk gik ud over de penge, der var til at tage på lejrskole eller andre gode ting.

SF er tilhænger af, at vi giver den enkelte øget ansvarlighed over for fællesskabet, ikke kun i globale spørgsmål om klodens økologiske fremtid, men også i det helt nære. Det kan der kun komme noget godt ud af.

Men – og det er et meget vigtigt men – vi vil ikke være med til at sælge de offentligt ansatte. De har samme krav på indflydelse på deres egen arbejdsituation, som vi ønsker gennemført i den private sektor gennem virksomhedsdemokrati. Og de har samme krav på tryghed i ansættelsen, som vi ønsker gennemført i den private sektor.

Det er vores indtryk, at regeringen blæser på begge dele. Dens planer på f.eks. folkeskoleområdet vidner om kraftige forringelser i arbejdsmiljøet for offentligt ansatte. Og i moderniseringsredegørelsen skrives direkte med julelys i øjnene, at nu skal det være lettere at nedlægge institutioner. Den formulering er vi ikke trykke ved.

Naturligvis skal vi ikke bevare institutioner for de offentlig ansattes skyld, og der kan såmænd være mange typer institutioner, vi ønsker omdannet. Men regeringen giver indtryk af, at det ville være en vældig fordel for brugerne med en større omskiftelighed, og det vil jeg gerne sætte et stort spørgsmålstejn ved.

I Ålborg har vi f.eks. skolebørn, der i deres først syv skoleår har måttet opleve tre forskellige skoler på grund af skolenedlæggelser. Er det den slags, vi har brug for mere af? Det mener jeg bestemt ikke. Jeg synes, vi skal huske på, når man sammenligner privat og offentlig sektor, at det offentliges ydelser ofte er af langt mere vital betydning for det enkelte menneskes velfærd end den private sektors. Derfor er tryghed og kvalitet i opgaveløsningen vigtigere end det smarte og hurtige.

Men tilbage til privatiseringsspørgsmålet. Finansministeren skriver, at vi skal »bruge den private sektor, når den kan løse opgaverne bedre eller billigere end det offentlige«. Jeg forudsætter her, at finansministeren med »billigere« mener på et sammenligneligt kvalitetsgrundlag. I givet fald er jeg faktisk enig. Hvis der kan fremkomme gennemanalyserede eksempler på en opgave, der løses ineffektivt i det offentlige, og hvor der ikke er lighedsmæssige argumenter

[Jes Lunde]

eller andre relevante hensyn, der taler for offentlige løsninger, ja, så må vi se fordomsfrit på det.

Men vi frygter, at regeringen absolut ikke vil holde sig til et sagligt grundlag. Hvordan kan man ellers aftale for 2 mia. kr. privatiseringer med Fremskridtspartiet uden at have gennemført én eneste analyse? Det kunne jo være, at den offentlige sektor var så effektiv, at den burde overtage flere opgaver. Men den mulighed forkaster regeringen åbenbart af ideologiske årsager, og det er ikke seriøst.

Jeg vil gerne pege på en række eksempler, hvor det ville være fornuftigt med et øget offentligt engagement i den private produktion, ikke så meget ved, at staten direkte går ind og etablerer produktion – det kan måske være relevant i enkelte tilfælde, og derfor ønsker vi at åbne muligheder for, at kommuner og amtskommuner kan gøre det dér, hvor de finder det fornuftigt – jeg tænker mere på, at det offentlige skal være mere aktivt som serviceorgan for den private produktion.

Det kan dreje sig om iværksættercentre, hvor den enkelte kan leje sig ind på maskiner og administration uden at skulle opbygge et stort kapitalapparat, inden der kommer en krone i kassen. Det kan være handelshuse, der kan hjælpe mindre virksomheder med at komme ind på udenlandske markeder. Et systemekspertselskab, der kan hjælpe med til at koordinere levering af nøglefærdige projekter i udlandet. Udviklingskontrakter, hvor det offentlige som indkøber er med til at sætte en dansk teknologisk udvikling i gang frem for blot at gå på markedet og gøre sine indkøb med et alt for stort importindhold til følge. Udviklingsprogrammer a la det teknologiske udviklingsprogram, hvor det offentlige kaster ressourcerne ind på at styrke virksomhedernes udvikling på et område.

Det næste, der ligger for, er et materialeteknologisk udviklingsprogram, og jeg vil gerne derudover pege på miljøteknologi, vedvarende energi, energibesparelse, byfornyelse, ældreforsorg, medikoteknik og telekommunikation som områder, hvor vi bør gøre en indsats.

Danmark har indtil nu været alt for jomfrunalsk på sådanne områder, og det er en del af forklaringen på f.eks. Japans industrielle succes, at de langt bedre har formået at benytte den offentlige sektor i en koordineret indsats for at styrke det industrielle potentiale.

Nu vi taler om effektivitet, så kunne regeringen måske også tage sig sammen til at løse nogle opgaver inden for staten mere effektivt, end man gør i øjeblikket. Jeg tænker på de områder, hvor SF er kommet med ideer til det, f.eks. et samlet statsligt rederi i stedet for den nuværende konstruktion, hvor man har mange redier under de forskellige departementer, og hvor man har en højst irrationel arbejdstilrettelæggelse. Jeg tænker på mange andre eksempler, hvor man opbygger bureaukrati til kontrol af arbejdsløse i et uhyrligt omfang. Men regeringen er for os at se meget svær at få i tale, når det kommer til praktisk afbureaukratisering.

Vi savner også åbenhed fra regeringens side med hensyn til at bedre mulighederne i den gråzone, der er imellem den private og den offentlige sektor for selvejende institutioner og joint venture-samarbejde osv.

Sammenlagt må jeg sige, at vi vil i SF gerne være med til at omforme den offentlige sektor, men det skal gøres med respekt for kvaliteten i de opgaver, der skal løses, og det skal gøres med udgangspunkt i, at der er behov for forbedringer både i opgaveløsningen og i arbejdsvilkårene for de offentligt ansatte, ikke det modsatte. Derfor må vi generelt møde tankerne bag regeringens reelle planer med en klar afvisning i denne debat.

(Kort bemærkning).

Skrumsager Skau (V):

Med den lange remse, vi nu har hørt, om, hvad det offentlige skal beskæftige sig med, vil det måske være lettere for hr. Jes Lunde at fortælle, hvad der ville være tilbage til den private sektor at beskæftige sig med i det danske samfund efter den model.

Det, der får mig op, er det udtryk, hr. Jes Lunde brugte, nemlig en stor prioriteringsopgave, som blev nævnt efter flere ældreboliger, betalt frihed til uddannelse, flere penge til kollektiv trafik osv., osv., omkostninger, som sandsynligvis vil løbe op i 40–50–60 mia. kr., hvad ved jeg. Hr. Jes Lunde talte om en stor prioriteringsopgave, fordi den offentlige sektor nu ikke må vokse alligevel.

Jeg lyttede meget spændt for at få at vide, hvilke områder i vores nuværende samfund der så skulle falde væk, altså opgaver, som samfundet i dag har i den offentlige sektor. Når vi ser på vores samlede udgifter, ser vi, at vi har en

[Skrumsager Skau]

stor post, der hedder renteudgifter til udlandet. Vi har en anden post, der hedder overførselsindkomster, og så vi har noget vedrørende anlæg.

Kunne vi ikke få løftet sløret for, hvor vi skal skære ned i det danske samfund, således at alle de julegaver, vi nu har hørt om, kan blive gennemført?

(Kort bemærkning).

Behnke (FP):

Hr. Jes Lunde underholdt med de sædvanlige skrækhistorier om, at et privat eller forholdsvis privat sygehusvæsen i USA jo betyder, at folk ligger og dør på gaden, og hvad man nu ellers har haft stående i SF's partiprogram de sidste 20 år.

Men en bemærkning af hr. Jes Lunde om Margaret Thatcher og de privatiseringer, der finder sted i England, kunne godt have været krydret med den kendsgerning, at hun har turdet tage det spring og i øjeblikket er i gang med at foretage en form for udbudsprivatisering af sygehusvæsenet efter billetsystem. Det vil sige, at man lader sygehusene være private institutioner, hvor den syge så selv kan vælge hospital, og hvor man med en billet betalt af det offentlige afregner, når man er færdig. På den måde lader man brugeren eller den syge afgøre, hvilket sygehus han gerne vil ind på, og er dermed med at øge effektiviteten meget betragteligt, for nu gælder det lige pludselig om at holde på kunderne og have et godt ry og et godt rygte.

Så snakkede hr. Jes Lunde om den offentlige service og betegnede den som mere vital end det, der foregår i den private sektor. Organiske behov som mad, husly og tøj produceres jo da stadig væk heldigvis i den private sektor, hvorimod f.eks. forbrugerombudsmanden og Monopoltilsynet og andre latterlige ting, der kun generer folk i deres dagligdag, ligger i offentligt regi.

Jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, hvad der er mest vitalt for menneskeheden. Det er altså de grundlæggende ting, der produceres i den private produktionssektor. Alt, hvad der foregår i den offentlige sektor, er selvfølgelig ikke af det dårlige, men hovedparten af det kunne man sagtens undvære.

(Kort bemærkning).

Jes Lunde (SF):

Hr. Skrumsager Skau spurgte, om der var noget tilbage til den private sektor. Ja, selvfølgelig er der da det. Vi ser ingen funktion i, at det offentlige går ind og opretter virksomheder, der konkurrerer med private. Det er ikke noget godt princip.

Det, der er ideen, er, at vi skal have et større samspil mellem den private og den offentlige sektor, end vi har i øjeblikket, at vi skal udnytte det potentielle, vi har med vores offentlige sektor, til at fremme produktionen også i den private sektor.

Det er det, Venstre stritter meget imod, og som Fremskridtspartiet overhovedet ikke kan forstå, men som man har stor forståelse for i Japan og i mange andre lande, hvor man koordinerer dens slags langt bedre end her.

Så var der det med, om der var nogen besparelser at foreslå. Jeg vil gerne nævne et godt eksempel på, hvordan vi prioriterer anderledes.

Nordjyllands Amt har tilkæmpet sig et statsligt tilsagn om motorveje på 1,2 mia. kr. Dem får de så, og selvfølgelig siger de ja til dem deroppe i amtsrådet, for siger de nej, får de nul kroner og ingenting.

Hvis man nu i stedet for i selvforvaltningens navn fra statens side sagde: I kan få de 1,2 mia. kr. – så var der ingen i Nordjyllands Amtsråd, der var ved deres sunde fornuft, der ville finde på at anlægge veje for pengene. Der var mange andre ting, der var meget mere påtrængende: Ældreboliger, uddannelsespladser, en erhvervspolitisk indsats i Nordjylland osv., osv.

Så er mit spørgsmål: Den prioritering ville jeg gerne lave – vil Venstre være med til det? Vil Venstre være med til den selvforvaltning, der ligger i, at de får lov til selv at bestemme, i stedet for det galimatias, der består i krig mellem offentlige kasser, fordi man har en forskellig deling dér, og så modtager de 1,2 mia. kr., som de bruger til noget, de deroppe ikke synes er det, de har mest brug for?

Det var et eksempel på en fornuftig offentlig besparelse.

Så til hr. Behnke, der talte om sygehuse, hvor man udbudsprivatiserede i England. Ja, det er vi også imod. Vi synes ikke, der er nogen mening i, at man skal have konkurrence mellem hospitalerne, sådan at man, når man ligger på båren i ambulancen, hæst skal hviske, hvor man helst vil hen.

[Jes Lunde]

Vi mener, at en af forklaringerne på, at man har et meget dyrt og alt for omkostningstungt sygehusvæsen i USA, er, at hvert eneste sygehus skal have deres egen scanner, som udnyttes alt for lidt. Vi har en meget bedre ressourceudnyttelse i det offentlige sygehusvæsen i Danmark, fordi vi har et enhedssygehusvæsen. Det ønsker vi at fastholde.

Skrumsager Skau (V):

Venstre ønsker regeringen tillykke med moderniseringsredegørelsen, som lægger op til en mere principiel drøftelse af den offentlige sektors omstilling og omfang, men så sandelig også op til den indstilling, borgerne i vores samfund har, og hvad brugerne og borgerne mener den offentlige sektor skal løse for os.

Jeg mener, denne debat er meget, meget vigtig. Det bør fremhæves, at moderniseringen, som det også er blevet sagt, skrider frem i praksis, og at der er kommet mange vigtige redegørelser og rapporter, der gør op med tidligere antagelser om, at penge og en stor offentlig sektor løser vore samfundsproblemer og menneskelige problemer.

Det gælder rapporter fra Socialforskningsinstituttet, det gælder undersøgelser fra AKF, det gælder rapporten om overførselsindkomster, der indeholder en række anbefalinger, og det gælder selvfølgelig også regeringens afbureaukratiseringsplan samt rapporten om styring af statsvirksomheder, der tillige indeholder en række anbefalinger og krav til overenskomst- og aftalesystemet. Og det gælder selvfølgelig også de betænkninger, vi har fået fra de to Lotzudvalg.

Jeg skal da heller ikke her undlade at nævne SAMAK-rapporten, som allerede har været nævnt, udarbejdet af de nordiske socialdemokratiske partier og faglige landsorganisationer. Vi kan selvfølgelig også bygge en hel del på de frikommuneprojekter, som kører.

Jeg nævnte indledningsvis, at moderniseringen af det danske samfund skrider frem; love bliver forenklet, nye er på vej. For dem, som er utålmodige, synes det dog at gå lidt for langsomt.

Det, vi forstår ved modernisering, er, at vi får gennemført decentralisering, altså mere lagt ud til kommuner, til lokalsamfundet, at vi får afbureaukratiseret, at vi får forenklet de forskellige klageadgange, at vi får privatiseret salg af of-

fentlig ejendom og privatisering af offentlige ydelser, at vi øger selvforvaltningen, skolebestyrelser, taxameterprincipper osv., at vi øger fleksibiliteten i vores samfund, som også hr. Lykketoft var inde på. Altså flere valgmuligheder, flere løsningsmuligheder for den enkelte borger, og også en større retsbevidsthed, at vi laver love og bekendtgørelser, som er mere forståelige for vores borgere, og større ansvarlighed, således at den enkelte selv kan løse flere opgaver. Ydelser skal have modydelse.

Rundt omkring i vort samfund mærker vi i Venstre den ildhu, der er for at være med og komme med nye ideer og synspunkter, og jeg synes også, at regeringens redegørelse lægger op til, at vi skal gennemføre en større samfundsgavnlig indsats for de initiativrige. Det er det, der skal løfte folk fra socialt underhold til aktiv deltagelse, men selvfølgelig skal folk hjælpes mod nød og sygdom.

Omstillingen er nødvendig, og redegørelsen siger noget om, at vi efterhånden har vænnet os til, at ethvert behov skal dækkes af det offentlige. Det har medført etablering af offentlige institutioner fra vugge til grav. Og det mener jeg også har givet institutioner og organisationer nogle ensidige påvirkningsmuligheder. Det har medført, at organisationer og selvfølgelig også andre pressionsgrupper først og fremmest ser på en fastholdelse af deres eget system, af deres egne offentlige institutioner og sikkerhed for arbejde og for arbejdsløn, i stedet for at se det med brugernes og skatteydernes øjne.

Kun ved, at brugerne fastlægger ønsker og behov, og selvfølgelig kun ved, at brugerne er økonomisk ansvarlige, kan vi sikre fornyelse, kan vi sikre dynamik i vort samfund og derved undgå, at den offentlige sektor vokser os over hovedet.

Udviklingen i de sidste 20-30 år har også været kendetegnet ved, at der er blevet iværksat selektive systemer for dem, der virkelig havde hjælp behov, herunder selvfølgelig økonomisk støtte. Men sådanne systemer stempler og brændemærker de pågældende, som det siges i SAMAK-rapporten, og samtidig giver det afgrænsningsproblemer og en masse bureaukrati.

Tænk på de mange særlige ordninger, vi har for pensionister: Almindelig folkepension, forhøjet pension, varmemhjælp, medicinkort, hjemmehjælp, og jeg ved ikke hvad. Alt det giver en masse samspilsproblemer og et overforbrug,

[Skrunsager Skau]

som tillige virker ødelæggende og demoraliserende for dem, der selv skal betale, fordi de har sparet op. Derfor er der oftest sket det, at de selektive systemer er blevet udvidet til at omfatte alle grupper, og denne udvikling har gang på gang medført et endnu højere skattetryk.

Det er her, vi står nu, også med den igangværende debat om gratis hjemmehjælp til alle, betalt frihed til uddannelse, som vi også har hørt om, og det vil medføre et generelt højere skattetryk og flere offentligt ansatte. Vi kan høre, at SF ikke har forslag til, hvor midlerne skal findes, eller hvordan prioriteringen skal laves.

Vi har derigennem bevæget os over til at blive det mest skatteplagede samfund. Samtidig er vi det land, der har flest offentligt ansatte i forhold til antallet af ansatte i fremstillingserhvervene. Vi er også det vestlige land, der skylder mest til udlandet og rangerer højt med en statsgæld på ca. 100.000 kr. pr. borger. Det forringer vores internationale konkurrenceevne og medfører kort og godt flere arbejdsløse og sociale tabere, hvad SiD-formanden for nylig har mindet os om.

Skattetrykket har i høj grad begrænset vores personlige frihed til at vælge. I dag bestemmer vi som politikere over en større del af vores levestandard, end vi selv gør som borgere. De samlede offentlige budgetter udgør ca. 90.000 kr. pr. borger, mens vi selv har mulighed for at disponere over ca. 70.000 kr. om året til vores bolig, til vores tøj, til vores fødevarer og selvfølgelig også til de andre ydelser til institutioner, som vi også betaler.

I Venstre mærker vi et stærkt folkeligt oprør mod skattetrykket. Vi mærker et oprør mod politikernes umyndiggørende detailregulering til sidste tandregulering eller sidste vandhane, som fratager os frihed, og som fratager os ansvar. Derfor skal de nævnte tal, 90.000 kr. og 70.000 kr., mindst byttes om.

Men det giver også mindre bureaukrati og hurtigere muligheder for fornyelse og omstilling, samtidig med at kvaliteten bliver bedre i forhold til omkostningerne. Det ved vi af erfaring, og ikke mindst ved vi, at borgerne bliver engagerede og ansvarlige.

Det leder over til det næste emne, nemlig brugerbetaling. Det er, som det allerede har lydt her i salen, et meget omdiskuteret emne. Mange løfter fanen meget højt, også her i dag, og siger: Ingen brugerbetaling overhovedet og slet ikke for sygdom.

Jeg må minde om, at vi, hver gang vi går til tandlæge – det gør vi jo normalt et par gange om året – betaler for behandlingen, og vi kan også se på regningen, hvor meget sygesikringens andel er.

Vi mener, at brugerbetaling er noget, vi kan gennemføre, bør gennemføre, mange andre steder i vores samfund. Det vil også medføre en styrkelse af selvforvaltningen, og derigennem kan vi fjerne en del af barnepigementaliteten: at det er andre, der administrerer vores levestandard.

Jeg vil også gerne lige sige et par ord om privatisering.

Hvorfor skal det offentlige eje kroer? Hvorfor skal det offentlige eje landbrug, plejehjem, lufthavne osv.? Hvorfor kan det ikke lige så godt ejes af dem, der bruger det? Jeg kan ikke se, hvorfor vi som skatteydere skal eje f.eks. Jelling Kro, eller hvorfor vi som borgere i København skal eje masser af lejligheder igennem kommunen. Hvorfor ikke sælge det til dem, som bruger det i deres dagligdag? Vi kan også se, hvad der er vedtaget i Moskva: Der forsøger man at sælge lejlighederne til beboerne.

Jeg mener heller ikke, der er noget naturligt i, at vi som politikere ansætter personale til rengøring på skoler eller her i huset eller til vask på hospitaler, hvis det er bedre og billigere at overlade det til private firmaer. SAMAK-rapporten gør i øvrigt også opmærksom på, at udlicitering kan være med til at presse omkostningerne ned, og i henhold til, hvad der står i SAMAK-rapporten, ligger der ikke noget forkert deri.

I Venstre mener vi også, det er vigtigt at få moderniseret overenskomsterne. Det er noget af det, der står i den rapport, vi lige har fået, rapporten om styring af statsvirksomheder. Denne modernisering vil give den nødvendige dynamik og mulighed for omstilling, som i dag almindeligvis hindres af stive faggrænser og flere hundrede siders særlige aftaler om dette og hint. Det har medført øget bureaukrati og immobilitet i den offentlige sektor.

Fornyelse vil tillige give de offentligt ansatte bedre muligheder for nytænkning og honorering af deres personlige indsats i forhold til i dag, hvor næsten alt, også lønnen, afgøres af uddannelse og anciennitet.

Jeg vil også her til sidst sige lidt om samspilsproblemerne mellem de sociale ydelser og arbejdsindkomst, der efter Venstres mening i høj

[Skrunsager Skau]

grad trænger sig på. Det kan bl.a. udledes af den analyse fra regeringen, som blev offentliggjort i marts i år. Den viser i høj grad et behov for en gennemgribende reform med henblik på fleksibilitet for at sikre, at det altid vil kunne betale sig at tage et job eller en uddannelse.

Efter at have læst analysen forstår jeg godt, hvorfor nogle vælger ledighed frem for uddannelse eller job, for et job vil for store grupper vedkommende næsten koste i levestandard eller højest give et par kroner mere i timen, hvad Frank Dahlgaard nævnte i en artikel i Berlingeren for nylig.

Jeg forstår godt, at mange lønmodtagere bliver mismodige over, at skatten tager så meget af den indtjente løn, så de kun får få kroner mere end dem, der går på kontanthjælp eller på dagpenge, ikke fordi de på nogen måde er kede af deres arbejde, men fordi skatten udhuler indtægten.

Vi mener i Venstre, at det skal kunne betale sig at tage på arbejde, og at det også er vigtigt, at vi får reduceret skattetrykket og får harmoniseret overførselsindkomsterne, således at det medfører øget initiativ og virkelyst.

Som sagt i indledningen vil Venstre gerne ønske regeringen tillykke med moderniseringsredegørelsen samt tilslutte sig, at den lægges ud til en mere principiel drøftelse i vores samfund. Efter Venstres mening er redegørelsen et godt bidrag til den igangværende debat alle steder i vores samfund.

Jeg er også overbevist om, at vi vil få en meget positiv respons i de kommende måneder i forhold til det oplæg, vi har fået fra Socialdemokratiet, »Gang i 90'erne«. Deri gør man for lidt for at få gang i og for at få moderniseret det danske samfund. Men det problem regner vi med kan løses og rettes op, når regeringen i løbet af kort tid kommer med et økonomisk udspil.

(Kort bemærkning).

Lykketoft (S):

Hvis hr. Skrunsager Skau læser »Gang i 90'erne« en gang til, vil han se, at hovedbudskabet og det, der dokumenteres i den politik, der er anvist dér, er, at det er muligt at løse det danske samfunds reelle problemer, at få vækst i beskæftigelsen i den private sektor uden at starte med et borgerligt, religiøst felttog om, at man skal skære ned absolut set på den offentlige

sektor og indføre brugerbetaling på en række af de store uddannelses-, sundheds- og socialområder. Det er det, der er hovedbudskabet. Det er dér, skillelinierne går. Det er dér, vi ikke vil være med til hr. Skrunsager Skaus metoder.

Den beregning med de 90.000 og de 70.000 kr. undrede mig. Hvor stor en stigning i det private forbrug er det, hr. Skrunsager Skau synes der skal til for at løse Danmarks problemer? Jeg kunne ikke høre det anderledes, end at den skulle være større end den, Socialdemokratiet var indstillet på i vores økonomiske handlingsprogram. Hvor stor skal den private handlefrihed være? Hvor meget skal det, vi i dag karakteriserer som private goder, og hvor meget skal forbruget af det sættes i vejret på de kollektive goders bekostning? Er det det, det handler om? Kan vi ikke få det uddybet lidt?

Kan vi ikke også få forklaret lidt om, hvis det ikke er det, det handler om, at det så bare handler om, at nogle af de goder, der i dag er offentlige, skal over i den anden kasse og kaldes private, og at der så skal betales for dem? Hvilke erfaringer har man f.eks. fra det amerikanske sundhedsvæsen om, at det bliver mere ressourcebevidst, at man anvender pengene bedre, at man sparer mere på dem, at det hele bliver mere effektivt, fordi det bliver privat? Svaret er vistnok, at der ikke er nogen eksempler på det.

Det sidste, jeg godt vil spørge hr. Skrunsager Skau om, er, når han pludselig har denne meget store, men meget lidt konkrete interesse for samspilsproblemerne, som vi har påvist en løsning af, hvorfor hr. Skrunsager Skau så i samme åndedrag taler for regeringens hjemmehjælpsbetalingsforslag, som er det største bidrag for nylig til på ny at forstærke de samspilsproblemer, som vi jo var enige om at løse ved finanslovforliget i 1987.

(Kort bemærkning).

Skrunsager Skau (V):

I Venstre mener vi, at det er bedre, at vores borgere har lidt flere penge i deres egne lommer, og at de kan finde ud af, hvilke goder de gerne vil trække på i vores samfund.

Dermed har vi noget af meningen med brugerbetalingen, at man i højere grad skal betale for nogle af de ydelser, som i dag er gratis eller næsten gratis. Det ligger klart. Vi mener, at vi derigennem får løst nogle af de økonomiske problemer, som vores samfund har. SAMAK-

[Skrumsager Skau]

rapporten går også ind i den problemstilling på en meget positiv måde, men det er selvfølgelig de andre landes socialdemokraters synspunkter, bl.a. Sveriges, som på sundhedsområdet – ikke fordi jeg vil stå og tale for det her i dag – har en afgift, når de går til læge, på 55 kr.

Ideen bag at give borgerne flere midler er jo, som eksemplet, som hr. Jes Lunde var inde på, at give økonomisk frihed til at vælge. Hr. Jes Lunde trak flere ting frem, bl.a. fra Nordjylland, hvor de kunne vælge imellem, om de ville gøre det ene eller det andet. Det gælder jo også for os som mennesker. Vi har i Herlev projekter i gang af en SF-formand for socialudvalget, hvor han siger til de ældre: Jamen pas jer selv. I får midlerne, I får pengene i lommerne, så kan I købe jeres egen mad i stedet for at få det serveret pr. bakke på bestemte tidspunkter. Det gælder også medicinen, hr. Lykketoft. Her kan de ældre købe en sovepille eller en flaske cognac. Det må de selv om. Det er det, jeg føler er sundere at have i vores samfund.

(Kort bemærkning).

Lykketoft (S):

Jeg blev ikke klogere på, hvad det var, hr. Skrumsager Skau synes der skulle betales for.

Det eksperiment på plejehjemmet mener jeg, så vidt jeg husker, at vi stort set alle sammen herinde var enige om at prøve. Det kunne være interessant at få nogle undersøgelser af, hvordan forbruget har udviklet sig af de forskellige produkter, hr. Skrumsager Skau nævnte.

Jeg synes, jeg på det danske Socialdemokratis vegne som ordfører her i dag forholdsvis udtømmende har sagt, hvilke former for brugerbetaling jeg ikke vil være med til, og hvilke former jeg gerne vil være med til. Det har knebet at få noget rigtig at vide både fra hr. Kent Kirk og hr. Skrumsager Skau om, hvad det er, man vil konkretisere alle de ideer om den større valgfrihed om. Lad mig spørge på den måde: Hvori består i grunden den større valgfrihed for mennesker, hvis de skal til – i stedet for at betale skat – at betale for sygdomsbekæmpelse og arbejdsløshedsrisiko ved nogle i praksis obligatoriske præmier til private forsikringselskaber? Altså den amerikanske model.

Hvad er det for en større valgfrihed, det giver? Så vidt jeg kan se, giver det ikke nogen større valgfrihed. Det giver en anden byrdefordeling, som gør, at de mennesker, der har en ri-

siko over gennemsnittet og en indkomst under gennemsnittet, skal betale mere end i dag, for at resten kan komme til at betale mindre. Men en større valgfrihed: Nix!

(Kort bemærkning).

Jes Lunde (SF):

Jeg bliver nødt til at forfølge hr. Skrumsager Skaus svar på det om motorvejen i Nordjylland.

Jeg forstod, at hr. Skrumsager Skau omtalte det som meget positivt med en øget valgfrihed. Betyder det, at hr. Skrumsager Skau går ind for, at får man den mulighed for at vælge, så har vi et eksempel på, at man kan give øget valgfrihed, uden at det giver en masse negative sociale konsekvenser?

Var det et tilsagn fra hr. Skrumsager Skau om, at Venstre vil gå ind for, at man får den øgede valgfrihed i Nordjylland?

(Kort bemærkning).

Skrumsager Skau (V):

Nej, i den specifikke sag fra Nordjylland, som her blev omtalt, er det ikke et tilsagn. Det var en forklaring på, hvordan det kan virke positivt nogle steder, som hr. Jes Lunde var inde på.

Behnke (FP):

Som indledning til mit indlæg fristes jeg til at citere fra et parti-program fra et herværende parti.

Man starter med på side 3 at skrive, at de offentlige udgifter i stat, amt og kommuner skal reduceres, så skattetrykket kan sænkes. Man fortsætter på side 4 under overskriften: »Den offentlige sektor, en del af en helhed«, med at skrive, at dansk økonomi er præget af fire balanceproblemer, underskuddet på betalingsbalancen, arbejdsløsheden, det høje skattetryk og den offentlige sektors omfang i forhold til den private. Man fortsætter på side 5 med at skrive, at ethvert ansvarligt parti må sætte alle kræfter ind på at løse de fire balanceproblemer. Det kan ganske vist ikke lykkes uden en bred forståelse i og en aktiv medvirken fra hele befolkningen. Magter vi ikke at løfte den store udfordring, er det intet mindre end vort velfærd, vi sætter over styr.

[Behnke]

Man fortsætter: »Det er en politisk opgave at styre den offentlige sektors udvikling, det ansvar hverken kan eller skal skubbes over på de offentligt ansatte. Opgaven er lige så vanskelig, som den er vigtig«. Det er minsandten fra Det Konservative Folkepartis program, vedtaget på partiets landsråd den 13. november 1988 under overskriften: »90'ernes offentlige sektor – afbureaukratisering«.

Når man ved, at det er den partimæssige baggrund, finansministeren har, når han i dag har en redegørelse om moderniseringsarbejdet i den offentlige sektor til debat i Folketinget, kunne man godt undre sig over, at der ikke er flere af de særdeles fornuftige betragtninger fra partiprogrammet, der har sneget sig ind i denne efter vores mening meget tynde omgang, som moderniseringsredegørelsen egentlig er.

Der er tale om 11 halve siders overordnede bemærkninger og betragtninger, men meget lidt konkret. Det kan undre, for man skal såmænd ikke længere tilbage end til februar 1987, hvor finansministeren kunne fremlægge en lignende redegørelse for Folketinget, og dengang var der meget mere kraft og saft, dengang turde man godt skrive direkte i linierne, hvad det er for planer, man egentlig har tænkt sig der skal realiseres nu på tærsklen til 1990'erne.

Det savner vi denne gang – om det så er udtryk for, at de daværende firkloverpartier havde lettere ved at blive enige om, hvordan den offentlige sektors moderniseringsarbejde skulle skride frem, eller om det er udtryk for, at man simpelt hen som regering i dag ikke tør skrive i linierne, hvad det er, man vil.

Man får let fornemmelsen af, at vi alle sammen skal fortsætte med at vente, nemlig vente på den store økonomiske mirakelplan, der skal komme i juni måned, og at denne moderniseringsdebat i dag endelig ikke skal tage alt for meget pusten af det store show, der skal fremvises i juni måned, og at man derfor har valgt at køre med en så forholdsvis lav profil.

Efter Fremskridtspartiets mening er der flere måder at modernisere den offentlige sektor på. Et af de områder, der, vil jeg gætte på, også til daglig volder finansministeren kvaler, er spørgsmålet om at kunne justere mængden af ansatte i den offentlige sektor.

I samme øjeblik man skal afskedige en medarbejder, løber man ind i, at vedkommende er ansat under særdeles favorable vilkår. Der er

pensionsforpligtelser, ventepenge osv., alt sammen noget, der gør, at nok er medarbejderen ikke længere til stede på sit kontor, men rent finanslovmæssigt, rent økonomisk er der ikke den umiddelbare, store reaktion at se med det samme.

Det tager mange år, inden de offentlige finanser er aflastet for den medarbejder, der ikke længere er der, og så fristes man til at afholde sig fra det hyl og det skrigeri, det giver, når der afskediges offentligt ansatte.

Når vi i Fremskridtspartiet ved gentagne lejligheder har snakket om f.eks. en forhøjet folkepension, glemmer man som regel sætning 2, nemlig hvor der står: En ensartet folkepension. I disse dage, hvor der snakkes så meget om folkepension, ville det efter vores mening være et naturligt sted at starte, at man justerer de pensioner, der er for offentligt ansatte, så de i stigende grad er i overensstemmelse med, hvad tidligere privatansatte er i stand til at opnå af pension, altså folkepension. Frem for at man nu vil justere på selve folkepensionen, synes vi faktisk, det var mere rimeligt, hvis man gav ens pension til alle, uanset om man har været statsminister, generaldirektør for DSB, eller hvad man har været.

Det har også været nævnt i dag, at overførselsindkomsterne efterhånden udgør en meget væsentlig del af de offentlige finanser og dermed også en del af det, der forhåbentlig skal moderniseres. Vi skal allerede i dag give den melding, at Fremskridtspartiet, når det gælder sådan noget som førtidspensioner, efterlønsordning og hele dagpengeområdet med jobskabelsestilbud osv., er overordentlig interesseret i at medvirke til at få de overførselsindkomster justeret. Den egentlige folkepension mener vi det er forkert at pille ved allerede i dag.

Vi har også så sent som i eftermiddag givet vores tilsagn til, at man justerer på uddannelsesstøtten, og det håber vi at finansministeren har noteret sig, i hvert fald når han skal gøre dagens høst af besparelser op.

Der har været talt meget om, hvorvidt den offentlige sektor nu kan gøres mindre eller ej. Så sent som tilbage i oktober måned 1988 fremlagde Fremskridtspartiet et finanskatalog med offentlige besparelser på 50 mia. kr. Det blev dengang nærmest udbråbt som værende på randen af vanvid, at noget parti kunne forestille sig så store offentlige besparelser. Vi brugte dengang

[Behnke]

selv sammenligningen med, at man fra regeringen kom med 10 mia. kr., og at netop tallet 10 mia. kr. for Fremskridtspartiets vedkommende blev udnævnt som det rene vanvid, da det var vores forslag i 1984. Der skulle ikke gå 4 år, før regeringen selv melder ud med tallet 50 mia. kr. Man kan nemlig læse i Skive Folkeblad den 11. april 1989, at skatteminister Fogh Rasmussen har holdt foredrag, og i det foredrag siger han bl.a.:

»Afgifterne vil i et forsvarligt tempo tilpasses de øvrige EF-lande. De offentlige udgifter skal nedsættes med 50 mia. kr. Erhvervsskatterne skal lettes, besparelserne på de offentlige budgetter skal dækkes ind ved besparelser, brugerbetaling og en regulering af dagpengene. De, som ikke har arbejde, skal ikke have mere end dem, der arbejder,« sagde hr. Fogh Rasmussen.

Det glæder os overordentlig meget, at der kun skulle gå fra oktober måned 1988 til april måned 1989, før tallet 50 mia. kr. sneg sig ind i bevidstheden hos regeringspartierne, men sammenlignet med den moderniseringsredegørelse, vi har til debat i dag, kan vi ikke rigtig se, hvor man vil i gang, hvis man skal realisere så betragtelige besparelser. Jeg kan roligt sige, at når det gælder om at komme i gang og få besparelser i den størrelsesorden, skal der mere til end bare de 11 halve sider, vi er blevet præsenteret for i dag.

Det, der skal til, er, at man bl.a. tager fat i den betragtelige, stigende offentlige administration. Erhvervsbladet kunne den 26. august sidste år meddele, at regeringen havde opgjort den offentlige administration til at udgøre 60 mia. kr. Det er unægtelig et betragteligt beløb. Man opgør det til at være 20 pct. af de samlede offentlige indtægter, der bliver brugt på administration.

Undervisningsministeren kunne i Børsen den 19. oktober 1988 meddele, at han var parat til at reducere sit ministerium med 15 til 20 pct. over de næste fire år. En absolut positiv og glædelig meddelelse fra undervisnings- og forskningsministeren, men hvor er de ting henne i den plan, vi har til debat i dag? Vi har meget svært ved at få øje på det.

Finansministeren har ved flere lejligheder f.eks. den 8. marts 1989 i Berlingske Tidende lagt navn til, at der skulle ske reduktion af antallet af offentligt ansatte med 10.000 personer om året. Vi er ikke noget alt-eller-intet-parti, og

finansministeren skal da her få at vide, at hvis det gælder om at reducere den offentlige sektor med 10.000 personer, har det selvfølgelig Fremskridtspartiets fulde forståelse og opbakning, men vi mener, at det er alt for lavt et ambitionsniveau.

Det skal nemlig sammenlignes med, at der ude i industrien hvert eneste år siden 1985 er sket en kraftig reduktion i antallet af job. Arbejdsgiveren, nr. 8 fra den 24. april, kunne således meddele, at i 1988 mistede industrien 10.200 job. Hvis de job nu var gået til dansk landbrug eller til dansk fiskeri, var det såmænd nok ikke så galt endda, men med bare et minimum af kendskab til forholdene i dansk fiskeri og dansk landbrug ved vi godt, at det ikke er dér, de pågældende er gået hen. Nej, de er enten blevet offentligt ansatte direkte i form af, at de skal lave noget i det offentlige, eller offentligt ansatte på overførselsindkomster, så de i dag får bistandshjælp eller arbejdsløshedsunderstøttelse.

Vi mener, hvis man virkelig fra regeringens side ønsker at få gjort noget ved problemerne, at der skal helt andre boller på suppen end den tynde kop te, der bliver præsenteret her i dag. Vi skal i gang med nogle skattelettelser. Der er nu blevet snakket om skattelettelser, også fra den siddende regering, stort set siden den tiltrådte for næsten et års tid siden, men det er ikke blevet til noget endnu. Nu snakker man om, at man vil justere selskabsskatten. Den skal sænkes fra 50 pct. til 35 pct., men man glemmer i sit salgsarbejde at fortælle, at der samtidig skal ske en regulering af afskrivningsreglerne, hvilket betyder, at de 35 pct. ikke er sammenlignelige med de nuværende 50 pct.

Man snakker minsandten også om, at der skal pilles ved rentefradragsretten ved at ændre den fra 52 pct. til 35 pct. Oven i købet – for at vende tilbage til den samme artikel som tidligere fra Skive Folkeblad, hvor skatteministeren holdt foredrag – siger skatteministeren:

»Når Erhard Jakobsen undsiger regeringen, hvis den piller ved rentefradragsretten, udtaler han sig på et løst grundlag. Regeringens skatte-reform, som kommer til juni, vil ikke indeholde forslag om at fjerne retten til at trække renter af gæld fra på selvangivelsen.«

Jeg håber meget, at skatteministeren holder ord, og at de forlydender, der har været om at ændre på rentefradragsretten, ikke kommer til

[Behnke]

at holde stik. Hvis man ændrer på rentefradragsretten, betyder det endnu flere tvangsauktioner, end vi har i øjeblikket, og det har vi ganske enkelt som samfund ikke brug for.

Det, der skal til, er, at man indser rigtigheden i Fremskridtsbudskabet om, at vi skal se på den værste af alle skatter, nemlig skatten på arbejde. Vi skal i gang med at skabe hul til nogle store kraftige skattelettelser, og det sker ikke ved, at man blot stimulerer medarbejderne i den offentlige sektor til at gøre en bedre arbejdsindsats. Man kommer ikke uden om, at der skal nogle kraftige reduktioner til af den offentlige sektor, og de reduktioner så vi bl.a. nogle spæde tiltag til i regeringens handlingsplan for afbureaukratisering, der blev fremlagt i juleferien, men siden er der ikke sket ret meget mere med den.

Vi håber selvfølgelig, at det store show, der bliver præsenteret i juni 1989, indfrier alle forventningerne. Hvis det skal indfri Fremskridtspartiets forventninger, skal der rigtige skattelettelser til, og der skal store skattelettelser til. Hvis det bliver tilfældet, er jeg sikker på, at regeringen og Fremskridtspartiet i fællesskab sammen med øgede privatiseringer kan få sat gang i en genoprettelse af den danske økonomi, den danske offentlige økonomi og den danske private økonomi op igennem 1990'erne. Det kræver, at man helt anderledes tager fat på at løse problemerne, og at man tør sige, at der skal ske noget, frem for at gemme sig bag ved de 11 halve sider, vi har fået præsenteret her i dag.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Jeg synes selvfølgelig, det er godt, at hr. Behnke læser vores program. Jeg har selv været med til at lave det, og derfor undrer det mig, at hr. Behnke finder, at der er uoverensstemmelse imellem det, vi vedtog på vores landsrådsmøde i Det Konservative Folkeparti den 13. november 1988, og denne redegørelse. Jeg synes, der er en fantastisk god overensstemmelse imellem det, vi har sagt, og det, som regeringen nu har lagt frem. Jeg vil bare trække tre punkter frem på side 3 i redegørelsen, hvor der står – og det er altså regeringen, der siger:

»– Vi vil øge borgernes valgfrihed og dermed skabe omkostningsbevidsthed og kvalitet i de offentlige institutioner og hos borgerne.

- Vi vil decentralisere, således at vi kan øge de offentlige institutioners råderum og borgernes inddragelse i tilrettelæggelsen af de offentlige serviceydelser.
- Vi vil bruge den private sektor, når den kan løse opgaverne bedre eller billigere end det offentlige.«

Alt dette er jo nogle af de ting, som vi også behandlede på vores landsrådsmøde, og som er en del af vores program. Derfor synes jeg, det er lidt synd, at hr. Behnke faktisk tager så let på hele denne debat. Der burde tages meget, meget seriøst på det, fordi vi er virkelig i gang med at diskutere, hvordan den offentlige sektor kan komme til at virke mere effektivt og til at virke mere til gavn for den enkelte borger. Derfor synes jeg, det er trist, hvis debatten kommer til at køre om nogle helt andre ting end det, det drejer sig om.

Det er et holdningsprogram, der er lagt frem fra de tre regeringspartiers side, det står de sammen om. Det er ikke et handlingsprogram. Derfor er det forkert, når hr. Behnke sammenligner det med et handlingsprogram. Det er fuldstændig ude af trit med selve hensigten med denne debat.

Må jeg til slut sige, at hvis vi skal gennemføre de skattelettelser, og det tror jeg der kan skabes bred enighed om i Folketinget, forudsætter det også, at Fremskridtspartiet er parat til at gennemføre de nødvendige besparelser, når det kommer til stykket.

(Kort bemærkning).

Behnke (FP):

Vi er bestemt opmærksom på, at det, der ligger her i dag, ikke er noget handlingsprogram, og det var derfor, jeg foretog sammenligningen med afbureaukratiseringsplanen, for den blev også blot fremlagt, hvorefter der i øvrigt ikke skete mere.

Hvis disse ting skal kunne praktiseres i det virkelige liv, kræver det andet end 11 halve siders beskrivelse af nogle ting, som stort set alle i Folketinget er enige om. Bekymringen for udviklingen osv. osv. Der skal handling til og nogle løfter fra regeringen om, at der kommer handling. Som jeg sagde, og som jeg skal gentage: Hvis den handling er kraftige skattenedsættelser og en kraftig reduktion af den offentlige sektor, får den også Fremskridtspartiets stemmer og Fremskridtspartiets fulde sympati.

[Behnke]

Hr. Kent Kirk vil kunne erindre, at den mest positive modtagelse, afbureaukratiseringsplanen fik, var faktisk fra Fremskridtspartiet. Vi havde glædet os til efter nytår at skulle i gang med tingene, men der er bare ikke sket mere. Derfor må vi også i dag konstatere, at ord er taknemmelige, men vi forventer altså, at der kommer en konkret handling. Når den kommer, skal det også nok få Fremskridtspartiets støtte, hvis det ellers trækker i den rigtige retning, dvs. i retning af nogle kraftige skattelettelser.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Jeg forstår hr. Behnke sådan, at grunden til, at man tager lidt forbehold over for denne redegørelse, er, at man føler, at der ikke er sket noget med afbureaukratiseringsplanen. Jeg må sige til hr. Behnke, at der sker noget til stadighed omkring afbureaukratiseringsplanen, og den vil blive gennemført. Derfor behøver man ikke være nervøs. Man kan roligt støtte de tanker, som regeringen har lagt frem om modernisering af den offentlige sektor.

Det er nogle holdninger, der er lagt frem. Nu skal de efterfølgende udmøntes overalt i den offentlige sektor, og det er klart, at vi også vil komme til at diskutere, hvad det er for nogle midler, der skal til.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Hr. Behnke for en kort bemærkning, og så går vi til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Behnke (FP):

Forholdet er bare det, at den del af programmet, som blev rost allermost af Socialdemokratiet, var ønsket om, at man lader den private sektor vokse uden specielt at reducere den offentlige sektor alt for meget. Den idé er i bund og grund forkert, fordi med den ekspansion, der er i dansk privat erhvervsliv, tager det jo hundrede år, inden der sker noget, og de hundrede år kan det danske samfund ikke vente på. Det kræver meget mere handling, end der lægges op til i de 11 sider, vi har fået præsenteret i dag. Hvis den handling kommer, skal jeg gerne gentage, at så får den også Fremskridtspartiets støtte.

Jørgen Estrup (RV):

Det har på sin vis været en lidt pudsigt debat i og med, at der har været betydelig ros til finansministeren, ikke bare fra regeringspartierne, men også fra Socialdemokratiet og SF.

Jeg vil som ordfører fra et af regeringspartierne gerne slutte mig til koret af de rosende, men jeg vil så samtidig sige, at den attitude, som kom til udtryk fra S og SF, var alt for god til at tro på. Den synes jeg er aldeles ubegrundet, fordi det, som netop får mig til at rose redegørelsen, er, at den i allerhøjeste grad hænger sammen. Hvad er egentlig realiteten? Den er, at enhver privat virksomhed, der var seriøs og fornuftig og var inde i en rekonstruktions- og omstillingsperiode, faktisk ville forsøge at handle på denne måde. Det kan man jo så opfatte som noget positivt eller noget negativt. Jeg opfatter det som noget seriøst og noget, som gør, at vi er på rette vej.

Mange har citeret et ganske bestemt sted i redegørelsen. Jeg vil tage udgangspunkt i noget andet, nemlig de bemærkninger, der står på side 8, hvor det hedder:

»Det helt afgørende ved vurderingen af, om en opgave bør løses i privat eller offentligt regi, er opgavens karakter. Det vigtige er, at opgaverne løses effektivt og med høj kvalitet, ikke hvem der løser dem. Adskillelsen mellem det, der bør foregå i henholdsvis den private og den offentlige sektor, er ikke konstant. Det må derfor løbende vurderes, om forudsætningerne for offentlig opgaveløsning fortsat er til stede.«

Det synes jeg er en god uideologisk holdning til adskillelsen mellem den private og den offentlige sektor. Det er det, der bør være ledende for os i den kommende tid. Det er opgaverne, der er den givne ting, ikke løsningerne, og det hvad enten de ligger i det offentlige eller det private regi. Hvis man ikke tager udgangspunkt i opgaverne, kan man med det samme konstatere, at debatten så totalt mister mening.

Jeg vil gerne med det samme gøre en enkelt bemærkning om noget, som ofte er en oplagt misforståelse, når man diskuterer den offentlige sektor.

Der er en tendens til, at man sætter lighedstegn mellem den offentlige sektor og offentlige udgifter, uanset at de to ting er vidt forskellige. Den forskel kan man meget nemt få indtryk af, hvis man ser på opdelingen af de offentlige udgifter og konstaterer, at de udgifter, som går til

[Jørgen Estrup]

produktion af offentlige serviceydelser, altså de egentlige drifts- og anlægsudgifter, faktisk udgør mindre end 20 pct. af finanslovens offentlige udgifter, mens alene de offentlige renteudgifter er større, og de virkelig tunge poster er overførslerne først og fremmest til personer, som alene kan gøres op til 45 pct. af de offentlige udgifter. Så får man lidt fat i proportionerne i det, vi har med at gøre.

Hvis man ikke sonderer mellem de offentlige udgifter og den offentlige sektor, får man et fuldstændig skævt billede af udviklingen. Så går det, som det gik den samfundskundskabsprofessor i Århus sidste år, der prøvede at slå fast, at der overhovedet ikke var sparet i det statslige regi, men helt glemte, at man måtte se på både de egentlige drifts- og anlægsudgifter og overførslerne, hvis man skulle have et rimeligt billede af, hvad der foregår på det offentlige område.

Naturligvis er der al mulig grund til også at beskæftige sig med indkomstoverførslerne, for selv om hensigten med sådanne overførsler er at skabe en bedre fordeling, er det langtfra altid, at det bliver resultatet. Der er en udbredt tendens til, at sådanne tilskud bliver generelle og altså dermed mister deres fordelingsigte. Vi bevilger simpelt hen hinanden tilskud over skattebilletten og medvirker derved til en kraftig forøgelse af det samlede skattetryk. Det var et sådant problem, man tog fat på, da man som led i skattereformen ryddede op i fradragsjunglen, og vi kan se lignende problemer i dag, som der kan være god grund til at diskutere, f.eks. på boligområdet. Derfor synes jeg, at man med det samme bør tage til efterretning, at medmindre man vil overbelaste skattesystemet, er der altså her et godt felt at tage fat på.

Men lad mig nu gå videre med det, som er det egentlige tema, nemlig den offentlige sektor i den forstand: det, der vedrører produktion af serviceydelser og altså drifts- og anlægsbudgettet. Der er to hovedproblemer forbundet med den offentlige sektor, nemlig dels sektorens størrelse, dels dens indretning eller struktur. Tilsammen bestemmer de jo omkostningerne ved den offentlige produktion og dermed den nødvendige skattefinansiering.

Hvad angår det sidste, altså strukturen og indretningen, er spørgsmålet om den offentlige sektors indretning i princippet sådan set banalt. Det drejer sig her om, hvordan man tilret-

telægger produktionen bedst muligt, og med fastlagt målsætning er det præcis de samme krav, der må stilles, hvad enten produktionen finder sted i privat eller offentlig regi. Der vil være et permanent krav om kvalitetsforbedring og effektivisering, uanset hvilken størrelse den offentlige sektor har.

Det er en løbende proces, der jo i efteråret blev beskrevet meget indgående i Finansministeriets publikation »Redegørelse om den offentlige sektor«. Bestræbelserne på at øge effektiviteten i den offentlige produktion har allerede stået på gennem længere tid. Ikke mindst er der grund til at pege på, at man nu gennem flere år har indarbejdet krav om produktivitetstigning i de årlige finanslove. Det sker ved simpelt hen at forudsætte, at produktiviteten stiger med i øjeblikket 2,5 pct., hvorfor bevillingerne kan reduceres tilsvarende. I en periode, hvor produktivitetstigningen i den private sektor har været nul eller endog negativ, er det nu slet ikke så dårligt, når den offentlige sektor lever op til det krav.

Det er som bekendt ikke helt så let at måle udviklingen i den offentlige produktions effektivitet og kvalitet, da man hverken har markedspriser eller virksomhedsoverskud at gå efter. Men i princippet er det de samme krav, som bør stilles til produktionens indretning, hvad enten den er offentlig eller privat, nemlig et krav om at økonomisere med ressourceanvendelsen. Det gælder om at få mere eller bedre kvalitet for de samme skattekrone. Det er derfor, at man, når man ikke kan få prissystemet til at fungere på normal vis – hvad man pr. definition ikke kan i den offentlige sektor – må finde andre veje, og disse andre veje er bl.a. en eller anden form for markedsmekanisme, en højere grad af konkurrence og lignende forhold. Det er det, der er lagt op til i redegørelsen, det er det, man allerede har prøvet i den svenske offentlige sektor, og det er noget, vi fra radikal side varmt støtter.

Men det er nok spørgsmålet om den offentlige sektors størrelse, som er det egentlige politiske problem. Her gives der ikke klare og logiske svar; det er fundamentalt et valg – et valg, som først og fremmest afhænger af, hvor meget vi er villige til at betale i skat, og hvilke alternative muligheder der er. Kunsten består altså i at give den enkelte forbruger reelle valgmuligheder i stedet for en formynderisk afgørelse af de forbrugsvalg, som skal træffes.

[Jørgen Estrup]

Det grundlæggende problem er her, at der er en stærk tendens til, at vi til stadighed stiller krav om nye offentlige ydelser uden at være villige til at give afkald på nogle af de gamle. Den tendens gør sig gældende, samtidig med at en udbredt reaktion mod skattetrykket kan iagttages. Det er ikke just nogen logisk holdning, men menneskeligt som bekendt ganske forståelig. Og i al sin enkelthed er problemet, at forbrugeren af offentlige ydelser ikke rigtig kommunikerer med skattemynderen, uanset at det jo normalt er én og samme person. Det er altså en samtale, vi skal have i gang, og den kan vi udmærket hver især indlede med os selv, men den skal jo helst spredes uden for denne sal. Det nytter ikke, at vi som forbrugere af offentlige ydelser kræver stadig mere ind med den ene hånd, mens vi som skatteydere siger nej med den anden. I så fald kommer den offentlige sektors økonomi aldrig til at hænge sammen.

Det er på den baggrund, man skal se debatten om brugerbetaling. Det vigtige ved brugerbetaling er jo ikke at skaffe økonomisk dækning for det offentlige forbrug – så var det jo blot en ny skat – men at den får forbrugeren af offentlige ydelser til at overveje, om der virkelig er behov for de pågældende ydelser. Derved påvirkes adfærden, og der sættes i det hele taget fokus på den rette anvendelse af de offentlige ressourcer. Forbrugeren tvinges derigennem til at tage hensyn til skattemynderen.

Brugerbetaling har imidlertid et begrænset virkefelt, fordi offentlige ydelser også skal tage hensyn til forskelle i socialt behov. Set med radikale øjne er der stærke begrænsninger på brugerbetalingens anvendelsesområder, og vi har betænkeligheder, specielt når det kommer til sundhed og uddannelse.

Derfor må der også findes andre veje til at få samtalen i gang mellem forbruger og skattemynder, og en nærliggende mulighed er at skabe kortere afstand mellem produktionen af offentlige ydelser og forbruget af dem, dvs. medbestemmelse, medansvar og selvforvaltning. En større indsigt i og en større indflydelse på produktionens tilrettelæggelse kan medvirke til en bedre økonomisering med ressourcerne.

Nu rummer det foregående i sig selv jo problemer nok, men til overflod bliver billedet yderligere kompliceret af, at vi derudover er nødt til at føre finanspolitik – oven i købet en stram finanspolitik – og den består netop i re-

gulering af de offentlige udgifter og indtægter. Behovet for en stram finanspolitik er først og fremmest en funktion af, at vi nu igennem mange år har haft vanskeligheder med at få indkomstpoltikken til at fungere.

Når indkomstpoltikken slår fejl, går det ud over konkurrenceevnen, og den fører samtidig til et for stort privat forbrug og en for lille opsparing. Betalingsbalanceunderskuddet bliver derfor det altdominerende problem, og simpel økonomisk nødvendighed dikterer, at der føres en stram finanspolitik.

En sådan finanspolitik griber nødvendigvis forstyrrende ind i den offentlige sektors forhold. Det er ikke længere tilstrækkeligt at sikre, at den offentlige sektor producerer så ressourcebevidst som muligt, og at den har den størrelse, som både forbrugere og skatteydere ønsker. Hensynet til finanspolitikken gør det nødvendigt, at der nu også lægges et snævert loft over den økonomiske aktivitet, som sættes i gang via de offentlige finanser. Teoretisk kan dette ske såvel gennem højere skatter som gennem lavere offentlige udgifter, men i virkeligheden lades der ikke ret mange valgmuligheder åbne. Med et skattetryk på ca. 50 pct. af BNP i Danmark er der ikke mange, der har lyst til at forsvare en finanspolitisk stramning via yderligere beskatning. Det uundgåelige krav er derfor, at udgifterne sættes ned.

Denne problemstilling er der kun én vej ud af, og den består i en større privat opsparing, samtidig med at vi får flere investeringer i arbejdspladser, der kan forbedre betalingsbalancen.

Dermed er vi ovre ved en af de andre ofte fremtrædende misforståelser, den, som hr. Behnke nok var den der kraftigst gjorde sig til talsmand for her i dag. For det er en misforståelse, at det udelukkende og specielt er den offentlige sektor, der er skyld i vores problemer i dansk økonomi. Misforståelsen består i, at man tror, at den offentlige sektor er uproduktiv, fordi den normalt ikke producerer håndgribelige fysiske goder. Den offentlige sektor producerer typisk tjenesteydelser, og de er lige så vel en del af det samlede danske produktionsresultat som det, der frembringes af landbrug og industri.

Det kan man se af vores nationalregnskab, men skulle man være i tvivl, kan man jo blot spørge de steder i den private sektor, hvor man lever af at producere tjenesteydelser, eksempel-

[Jørgen Estrup]

vis turisterhvervet, den finansielle sektor, advokater og revisorer samt naturligvis en række former for uddannelse. Næppe nogen af de pågældende brancher ville finde sig i at blive kaldt uproduktive. Det pudsige er, at den samme opfattelse, nemlig at tjenesteydelser er uproduktivt, findes i de østeuropæiske lande: ifølge den marxistiske opfattelse skal således alene den egentlige materielle produktion medregnes, når resultatet gøres op.

Afslutningsvis vil jeg blot sige, at jeg synes, der er behov for, at vi i denne debat får placeret diskussionen om den offentlige sektors størrelse og personaleforbruget på et mere seriøst og centralt plan. Det kan man passende gøre ved at henholde sig til, hvad der stod i redegørelsen fra Finansministeriet i efteråret, hvor man meget klart sagde, at det fremgår, at personaleforbruget i årene fra 1983 stort set er uændret, og det skete jo på baggrund af nogle underbyggede analyser af personaletallene. Derved tror jeg man kunne undgå mange frustrerende diskussioner og få den offentlige sektors rolle og debatten om den ind i et seriøst leje.

(Kort bemærkning).

Lykketoft (S):

Der var meget lidt i det, hr. Jørgen Estrup sagde, som jeg ikke kan erklære mig enig i. Jeg var især glad for hr. Jørgen Estrups klare opdeling af problemerne, nemlig på den ene side den offentlige produktion og de offentlige tjenester, på den anden side indkomstoverførslerne. Jeg vil egentlig bede hr. Jørgen Estrup med den indflydelse, han måtte have på økonomiministeren, forklare denne, at det er vigtigt at gennemføre en sådan adskillelse i diskussionen, for jeg har bemærket, at der også i økonomiministerens kommentarer til, hvad Socialdemokratiet mener, kan og bør, sker en total sammenblanding af de to problemstillinger, den offentlige services omfang og overførslerne.

Jeg mener faktisk, det er selvskabte plager for regeringen, når man i en periode, hvor der er en demografisk og konjunkturbestemt opdrift i overførslernes omfang, lægger sig fast på en målsætning om en nuludvikling i de samlede offentlige udgifter, for dermed tvinger man sig selv til – også i forhold til udviklingen af det private erhvervsliv – at gennemføre ukloge nedskæringer i den offentlige serviceproduktion.

Det er det, der sker, og derfor kan man kun sige én ting til regeringen og til finansministeren især: Kunne denne regering ikke koncentrere sin energi om, hvordan man fik mindsket antallet af mennesker, der var på overførsel, ved at få dem i arbejde i stedet for at lave disse gøgeungeræsonnementer og ukloge nedskæringer i de offentlige tjenester med det argument, at overførslerne stiger? Og i øvrigt også lade være med at lave disse ukloge forslag til nedskæring i overførslerne til den enkelte, i hvilken forbindelse jeg synes, det mest bizarre i den debat, vi har nu og skal have i de kommende dage, er, at man giver indtryk af, at en automatisk dyrtidsregulering kan give anledning til reallønsfremgang for nogle grupper. Det turde være definatorisk umuligt.

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil på linje med en række tidligere ordførere træde ind i, skal vi sige gratulationskoret, som gratulerer finansministeren med den foreliggende redegørelse. Jeg synes, den har en både god formulering og god målsætning, som jeg vil begynde med at sige lidt om.

Man slår først fast, hvad modernisering og afbureaukratisering drejer sig om, nemlig ikke at afvikle den offentlige sektor eller velfærdssamfundet. Det er altså ikke velfærdssamfundets idégrundlag, der er sat til diskussion, men spørgsmålet er, hvordan vi kan få det, vi har opbygget, til at fungere bedre.

På de følgende sider kommer der nogle gode og rigtige betragtninger om, hvordan det, der er blevet noget stivnet og fastlåst, kan blive mere smidiggjort, man inddrager borgerne, som det siges, og bliver mere borgervenlig. Senere er der opstillet tre målsætninger: at øge borgernes valgfrihed, decentralisere og bruge den private sektor, når den kan løse opgaverne bedre eller billigere end det offentlige. Jeg synes, det er en rigtig målsætning for privatisering, at den finder sted dér, hvor man kan løse opgaverne enten bedre eller billigere.

På de følgende sider taler man om øgede bloktilskud, og her vil jeg minde om det, vi længe har talt om i Kristeligt Folkeparti, nemlig i højere grad at lade pengene følge familien frem for institutionen, frem for at det er centralt styret. Lad os gå det skridt længere, at vi går fra institutionen ud til den enkelte familie.

[Kofod-Svendsen]

Jeg kan også tilslutte mig det, der siges om, at vi ikke skal have for meget detailstyring, men at vi må turde give et ansvar, men man må være klar over, at får man et ansvar, har man også en forpligtelse.

Jeg er også meget enig i det, der siges om de selvforvaltende institutioner. Endvidere tales der om betydningen af private organisationer. Det vil jeg sætte en meget kraftig streg under. Jeg synes, at noget af det uheldige, vi har oplevet de sidste år i vort samfund, er den, skal vi sige kommunalisering, der ofte har fundet sted. Vi har haft en tradition for f.eks. private plejehjem, og vi har haft menighedsbørnehaver – den gruppe, jeg kender til – men de er blevet noget udkonkurreret af kommunerne. Kommunerne har opbygget deres tilbud, og dem har de primært satset på. Jeg tror, vi skal sørge for, at den gode tradition, vi har haft i mange år i vort samfund – faktisk noget, der er startet i folkelige grupper i forrige århundrede – ikke bliver udkonkurreret på grund af en, skal vi sige kommunetænkning og amtstænkning.

Spørgsmålet om brugerbetaling synes jeg man må forholde sig meget pragmatisk til. Jeg hører ikke til dem, der tror, at vi uden videre kan få skattelettelse for 20 mia. kr. – det kan man jo læse at i hvert fald ét regeringsparti taler om – ved brugerbetaling. Men fordi én kører i én grøft, behøver vi andre jo ikke køre i den anden grøft og slet ikke gå ind i overvejelser om brugerbetaling. Det rigtige ved brugerbetaling er efter min mening, at det fremmer det adfærdsregulerende. Jeg synes ikke, det er nogen god idé, hvis vi skulle betale for at ligge på hospitalet. Men der kan da være behandlinger, som man får gjort på hospitalet – det kan være f.eks. kosmetiske operationer – som det er naturligt at vi får en brugerbetaling på. Derfor må vi se nuanceret på, hvor det er hensigtsmæssigt, og hvor det ikke er hensigtsmæssigt.

Endelig må vi selvfølgelig også se på spørgsmålet om, hvordan vi sikrer den sociale balance. I den forbindelse vil jeg gerne henvise til nogle interessante undersøgelser, der er foretaget af bl.a. AKF, som viser, at gratisprincippet på visse områder faktisk betyder, at det er de veletablerede, der får fordele, altså at det er mennesker med lave indtægter, som via skattebetaling finansierer gratisydelse, som især bliver brugt af dem, der har højere indtægter. Undersøgelserne viser, at det gælder bl.a. på kul-

turområdet, på fritidsundervisningsområdet – det mere hobbyprægede – og endelig, at det især er de højere indtægter, som får den største offentlige subsidiering ved deres børnepasning.

Her er tre områder, hvor brugerbetaling faktisk vil være socialt rimeligt. Men jeg tror, der er flere områder, hvor man vil kunne dokumentere, at det både er socialt rimeligt og også vil være adfærdsmæssigt rimeligt. På sådanne områder ville det da være vanvittigt – og jeg mener virkelig vanvittigt – at gå imod brugerbetaling. Man ville være utrolig ideologisk, hvis man gik imod brugerbetaling i sådanne tilfælde.

Vi vil altså gerne medvirke til øget brugerbetaling. Men vi advarer imod at opstille 20 mia. kr. eller noget i den stil som en målsætning. For derved tror jeg faktisk man opnår at få gennemført mindre brugerbetaling.

Nu er det ikke finansministeren som person, jeg tænker på, selv om jeg henvender mig til ham, men finansministeren som repræsentant for både regeringen og faktisk også regeringspartierne. Jeg vil altså tilråde regeringen i sine udspil i højere grad at sørge for at få gennemført brugerbetalingsordninger, som er adfærdsregulerende, og som sikrer den sociale balance, men i øvrigt at tale lidt mindre om det, for så tror jeg, man ville få flere resultater.

Også redegørelsens overvejelser om privat eller offentlig opgavevaretagelse synes jeg er meget fornuftige. Det, der bare hele tiden skal ske, er, at man får sat gang i det. Jeg ved, at der sker noget og er sket noget, men der bør ske mere. Man må i det daglige arbejde, hvad enten det er i ministerierne eller ude i amterne og kommunerne, hele tiden turde træffe en lidt upopulær beslutning, som man måske bliver kritiseret for i første omgang, men som mange, specielt det mere tavse flertal, i grunden vil synes er fornuftig og rimelig.

Endvidere siges der noget om privatisering, dels ejendomsprivatisering, dels udbud i licitationer. Jeg tror, det især er det sidste, vi kan komme længere med.

Hvad angår ejendomsprivatisering, var hr. Lykkesøft jo inde på, at man ikke skulle sælge ud af sølvet – sådan tror jeg formuleringen lød. Dertil vil jeg sige, at der også i velfungerende virksomheder kan være noget fornuftigt i at privatisere. Jeg siger ikke, at det altid vil være fornuftigt, men det vil måske yderligere øge succesen, hvis de får større frihedsgrader. Jeg har

[Kofod-Svendsen]

f.eks. forstået på ledelsen i Københavns Lufthavn, at de faktisk gerne ville have større frihedsgrader. Jeg har ikke indtryk af, at det er en særlig liberalistisk dogmatik, som har fået lufthavnsdirektøren til at ønske sig større frihedsgrad, men snarere en sådan pragmatisk holdning. Det, der nu står tilbage efter min vurdering, er derfor, at disse rigtige tendenser bliver ført ud i livet.

I den forbindelse kan jeg ikke lade være med at minde en plan, jeg fik for nogle måneder siden, »Handlingsplan for afbureaukratisering«, hvori der var opstillet nogle vældige ambitioner flere steder. Havde ambitionerne været lidt mindre og resultaterne til gengæld større, tror jeg, vi var kommet bedre fra det.

Hvad angår den offentlige sektors størrelse, mener jeg, det er utrolig vigtigt, at vi fører en sådan indkomstpoltik, at vi får skabt flere arbejdspladser i den private sektor, så vi naturligt kan, om jeg så må sige, sluse stadig flere over i de arbejdspladser, vi skaber ved den ansvarlige indkomstpoltik og ved den rigtige uddannelsespolitik. For at mindske den offentlige sektor, uden at man får skabt tilsvarende arbejdspladser, har ikke så stort et formål, men kan man få kombinationen af fornyelse i den offentlige sektor, arbejdspladser i den private sektor og uddannelse, så stadig flere kan gå ind i de job, der skabes, har vi sat den rigtige udvikling i gang. Det er sket, men det skal bare ske i højere grad. Det vil mit parti gerne medvirke til.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg vil gerne benytte lejligheden til under denne debat at stille finansministeren et par konkrete spørgsmål vedrørende Statsanstalten for Livsforsikring og privatiseringen af den. Allerede før jul, da tankerne om privatisering kom frem, vakte det en del undren, at regeringen åbenbart troede, den kunne få penge ud ved en privatisering af Statsanstalten, fordi overskuddet alene tilhører kunderne.

Jeg stillede dengang et par spørgsmål til finansministeren, som han imidlertid ikke var i stand til at besvare fyldestgørende, men da sagerne har været undersøgt i mellemtiden, går jeg ud fra, at jeg kan få svar nu, og jeg vil gerne for det første spørge ministeren, om det nu er erkendt, at man ikke ved en eventuel privatisering er i stand til at få midler ud til statskassen,

og for det andet, hvis dette er rigtigt, om regeringen alligevel agter under en eller anden form at ændre Statsanstaltens status.

Finansministeren (Palle Simonsen):

Jeg vil gerne indlede med at takke for det, jeg vil kalde en god debat. I de sidste seks år har vi stort set én gang om året haft en debat om modernisering af den offentlige sektor. Når man ser tilbage på debatterne i denne seksårsperiode, kan jeg i hvert tilfælde ikke huske nogen debatter, der har været præget af så megen fordomsfrihed i forhold til det, der er hovedtemaet her, og så megen vilje til at prøve at finde nogle løsninger.

Når man skal prøve at trække nogle enkeltheder frem fra en debat som denne og også prøve at drage nogle konklusioner, kan man jo anvende mange metoder. Man kan prøve at gøre forskellighederne så betydelige som muligt. Man kan også prøve at se, hvor der egentlig er mødepunkter i større udstrækning, end vi har haft det før. Jeg synes ikke, der er grund til at øge forskellighederne. Der er nogle fundamentale spørgsmål, som partierne har forskellig holdning til: den offentlige sektors størrelse eksempelvis, forholdet mellem offentlig og privat virksomhed. Det, denne debat først og fremmest drejer sig om, er jo driften af den offentlige sektor. Som hr. Jørgen Estrup meget rigtigt udtrykte det: Det, vi egentlig diskuterer nu, og det, vi har beskæftiget os med gennem de seneste år, er det, enhver privat virksomhed under forandring må forholde sig til. Det er det, det handler om.

Man kan som hr. Lykketoft sige, at redegørelsen er præget stærkt af SAMAK-rapporten. Det er den gode gamle diskussion om, hvem der kom først: hønen eller ægget. I LO-Bladet fra den 23. februar skriver Jørgen Placing bl.a., at arbejderbevægelsen i Norden er tvunget til selvransagelse i forbindelse med debatten om den offentlige sektors udvikling og fornyelsen af velfærdssamfundet. Jeg mener faktisk, det centrale er, at socialdemokratierne i Norden er kommet til en selvransagelsesfase, hvor man er nødsaget til at opløse de fastlåste standpunkter, man har haft i forhold til den offentlige sektor gennem mange år. Det synes jeg egentlig også at hr. Lykketofts indlæg her i dag har været præget af.

[Finansministeren]

Jeg er enig med hr. Kent Kirk i, at hr. Lykketoft måske ikke er gået slet så langt i dag, som man gør det i SAMAK-rapporten, men ting tager jo tid, som Storm P. sagde, så det venter vi da gerne på.

Jeg synes, det afgørende er, at Socialdemokratiet er i selvransagelsesfasen og er parat til at se fordomsfrit på, hvordan man får driften af de områder, der skal være varetaget af den offentlige sektor, klaret på den bedst mulige måde.

Det er næsten blevet en formålsparagraf, vil jeg sige, i redegørelsen vedrørende holdningen til velfærdssamfundet og har været flittigt citeret af de fleste ordførere. Jeg har den fornemmelse, at alle faktisk har været glade for formuleringen. Nogle har søgt at give indtryk af, at man ikke kunne stole på den. Det har hr. Lykketoft, og det har hr. Jes Lunde i endnu større udstrækning. Det er der slet ikke grund til at beskæftige sig med. Ja, det er den meget klart formulerede holdning, som regeringen står for, de ændringer, som denne regering har foretaget gennem snart et år, hvor vi har haft en KVR-regering. De ændringer, firkløverregeringen foretog, har jo aldrig været så fundamentale, at man overhovedet kunne anvende dem i argumentationen som udtryk for, at man ville lædere den offentlige sektor. Det har de aldrig kunnet tages som udtryk for. Det er politisk demagogi, og jeg har fuld forståelse for, at det bliver anvendt i mange sammenhænge. Det kommer vi også til at opleve i den kommende uge, når vi skal diskutere indkomstoverførsler. Vi ved, det eksisterer, men det kan ikke bruges til at rokke ved fundamentet og den grundmålsætning, som er stillet op her, og det er nu et godt udgangspunkt at have.

Derfor kan hr. Lykketoft heller ikke sige, at det er et anslag mod den offentlige sektor, at regeringen har sagt, at vi skal reducere antallet af offentligt ansatte med 10.000 pr. år, så vi i år 2000 har 100.000 færre offentligt ansatte. Det er jo ikke rigtigt, hr. Lykketoft. Det er jo ikke et anslag mod den offentlige sektor eller velfærdssamfundet. Socialdemokratiet er også nødsaget til at forholde sig til, at arbejdskraftstyrken er for nedadgående fra midten af 1990'erne.

Jeg er af den opfattelse, og deri er jeg uenig med hr. Lykketoft, at der er blevet for mange i den offentlige sektor i forhold til den private sektor. Når det alligevel ikke er gået værre, så er det, fordi arbejdskraftstyrken gennem de

15-20 år, hvor den offentlige sektor har ekspanderet voldsomt, er vokset lige så stærkt som antallet af offentligt ansatte. Men i midten af 1990'erne vender det, og vi kan naturligvis ikke acceptere en kurve - medens der bliver stadig færre i den private sektor - der enten er uændret eller måske oven i købet stigende. Det er de problemstillinger, redegørelsen om deri offentlige sektor fra august sidste år beskæftiger sig indgående med.

Socialdemokratiet er derfor nødsaget til at forholde sig seriøst også til antallet af offentligt ansatte, og det må selvfølgelig først og fremmest ses i lyset af, hvor de offentlige udgifter er, og dermed hvor skattetrykkel skal være, men også i lyset af, hvordan arbejdskraftstyrken udvikler sig i de kommende år.

Hr. Lykketoft lagde megen vægt på, at der skulle være et godt samarbejde med de offentligt ansatte, og det lå mellem linierne, det blev måske ikke stærkt udtalt, men jeg opfattede, at det lå mellem linierne, at det gjorde regeringen jo ikke noget som helst ved. Det synes jeg er vigtigt at ramme en pæl igennem. Der er et meget, meget afslappet og godt samarbejde omkring disse ting. Det er der med hovedorganisationerne, det er der i samarbejdsudvalgene rundt på de enkelte arbejdspladser. Den modernisering, som har fundet sted i stigende omfang gennem de sidste 5-6 år, finder sted i et godt samarbejde med medarbejdergrupperne ude i samarbejdsudvalgene. Den drøftelse, som regeringen havde i forbindelse med handlingsplanen for afbureaukratisering med de offentligt ansattes hovedorganisationer, fandt sted i en afslappet og god atmosfære, fordi man også dér erkender, at der skal omstilling til. Derfor vil jeg gerne ramme en pæl gennem forsøget på at give indtryk af, at det blæser regeringen på. Det gør vi naturligvis ikke. Som enhver veldrevet privat virksomhed vil gøre det, må vi også gøre det i den offentlige sektor: omstille i godt samarbejde og i samspil med medarbejderne.

Der er nogle hovedproblemstillinger i øvrigt, som mange har været inde på, og som jeg synes er vigtige at kommentere. Regeringen siger i redegørelsen, at vi skal bruge den private sektor til løsninger af opgaver dér, hvor den private sektor er bedst til det. Så stiller hr. Lykketoft og også andre modspørgsmålet: Jamen der kunne jo også være nogle opgaver, som den offentlige sektor var bedre til at løse end den private.

[Finansministeren]

Nu er der jo en forskel på selve driftsområdet. Når det drejer sig om det, jeg vil kalde almindelig produktionsvirksomhed i den offentlige sektor, så har jeg svært ved at finde eksempler på – det vil jeg gerne sige, men det kan skyldes min manglende fantasi – at almindelig produktionsvirksomhed skulle kunne gennemføres bedre i offentlig regi end i privat. Det tror jeg også bliver svært for hr. Lykketoft at finde eksempler på, og derfor kan man ikke bare ræsonnere modsat. Jeg har tit – og jeg vil gøre det én gang til – citeret en meget berømt socialdemokratisk politiker, nemlig hr. Per Hækkerup, som under en debat i Folketinget, jeg husker desværre ikke helt nøjagtigt tidspunktet, men under en debat om den offentlige sektor sagde: »Den offentlige sektors problem er, at den ikke er påvirket af den frie markeds mekanisme.« Og det er jo sandhed. For det er den frie markeds mekanisme, som giver baggrund for en højere grad af effektivitet.

Derfor vil jeg også gerne gøre gældende, at når hr. Lykketoft siger, at Socialdemokratiet ikke har noget imod, at produktionsprægede opgaver inden for den offentlige sektor finder sted i aktieselskaber, men at de skal være statslige, vil jeg gerne sige, at det kan da være godt i en række tilfælde, og vi har nogle eksempler på det allerede nu, vi har Storebæltsselskabet som et ganske nyt eksempel. Men det er ikke nok, at man går fra en statsvirksomhed til et statsligt aktieselskab, for konsekvensen bliver, at man via aktieselskabsformen får den store frihed ved lønfastsættelser og styring, som man ikke har haft på samme måde i en statsvirksomhed. Det er fordelene.

Men skal vi, samfundet, drage nytte af det, så betyder det også, at den pågældende virksomhed skal ud, om man så må sige, i rum sø i konkurrence. Det tror jeg er en meget vigtig forudsætning at holde sig for øje. Det er ikke nok bare at lave et statsligt aktieselskab. Det er en overgang til en videre proces, hvor man skal ud i rum sø i konkurrence, fordi den større frihed, man har fået, får vi i samfundet kun glæde af, hvis man også for alvor bliver påvirket af den frie markeds mekanisme.

Men det er en god og spændende debat, og det er et af de områder, hvor jeg synes, vi er nået langt. Det er ikke nær så uartigt i visse partier at diskutere spørgsmålet, om statslig virksomhed kan gøres privat.

Jeg vil gerne vove den påstand, at den stigende internationalisering og dermed øgede konkurrence i virkeligheden uanset ideologiske opfattelser tvinger os til at ændre på virksomhedsformerne for en lang række statslige produktionsområder. Og der er såmænd ikke grund til at gøre det mere ideologisk end højst nødvendigt. Det drejer sig om, at man – som hr. Per Hækkerup udtrykte det i begyndelsen af 1970'erne – skal have flere områder påvirket af den frie markeds mekanisme. Det tror jeg faktisk vi efterhånden kan komme meget langt med, og det synes jeg er sundt, både hvad angår spørgsmålet om størrelsen i forhold til størrelsen af den offentlige sektor og naturligvis også i forhold til ønsket om at nå den højeste grad af effektivitet.

Brugerbetaling er et andet interessant tema for dagens debat. Jeg synes, hr. Lykketoft havde udmærkede formuleringer i retning af, at dér, hvor der kunne ændres adfærd – og så nævnte hr. Lykketoft nogle områder – var man bestemt tilhænger af brugerbetaling.

Jeg har indimellem lidt svært ved at forstå, hvorfor man sådan gør tilløb til ophidselse i debatten omkring brugerbetaling, al den stund vi har haft brugerbetaling i dette samfund, lige så længe som vi har haft produktion af offentlige serviceydelser.

Vi har haft socialdemokratiske regeringer igennem mange år, så det er klart, at Socialdemokratiet også har et stort ansvar for disse brugerbetaling. Der er aldrig nogen, der har sat spørgsmålstegn ved, at man skulle betale for at få mulighed for at sende breve eller at køre med tog eller med bus. Der er heller aldrig nogen, der har sat spørgsmålstegn ved, at man betaler – jeg tror, det var hr. Skrum-sager Skau, der var inde på det – for at gå til tandlæge. Der er heller aldrig nogen, der har sat spørgsmålstegn ved, at man betaler for at have et barn i en daginstitution. Man har diskuteret takststørrelsen, men der er aldrig nogen, der har sat spørgsmålstegn ved, at der skulle betales.

Sådan har vi område efter område, og når vi tager alt med – også de koncessionerede selskaber – så drejer det sig i virkeligheden om indtægter på mellem 80 og 100 milliarder kr. Hvorfor skal vi så hidse os op om det tema frem for at tage en udramatisk drøftelse om, hvor vi på flere områder med fordel kan bidrage til at ændre adfærd, så man får et mindre forbrug af disse offentlige ydelser?

[Finansministeren]

Det er meget rigtigt, som hr. Jørgen Estrup sagde, at vi har brug for at intensivere samtalen mellem forbrugeren og skatteyderen. På nogle områder kan brugerbetaling være vejen, på andre områder – som også hr. Jørgen Estrup nævnte – er det selvforvaltningsvejen, som kan anvendes, men under alle omstændigheder er det i hvert fald vigtigt at få intensiveret den debat, som skal give en større forståelse for, hvad den pågældende serviceydelse koster, og dermed også grundlag for en vurdering af, om vi nu er villige til at betale for et serviceniveau i det givne omfang. Det er meget afgørende.

Derefter vil jeg sige nogle ting om selvforvaltning, som ikke har været så stærkt fremme i debatten i dag, men alligevel har jeg dog indtryk af, at det er stort set alle positive over for.

Vi har søgt at definere begrebet selvforvaltning, som regeringen ser det, for der er jo forskellige opfattelser. Som vi tidligere har drøftet det, er SF også optaget af selvforvaltning, og jeg fornemmer egentlig, at der er mange berøringsflader på det område, men jeg vil da gerne for en ordens skyld og også for at få trukket en grænse sige, at selvforvaltning efter min mening ikke er tagselvforvaltning. Det kunne det udvikle sig til i værste fald. Det er ikke tagselvforvaltning, det er en selvforvaltning, hvor borgeren påtager sig et ansvar for, at ressourcerne bliver udnyttet på den bedst mulige måde, og at man får skabt det bedst mulige produkt. Det er det afgørende, og gennem selvforvaltningen kan man så som sagt få en større forståelse hos borgerne for, hvad tingene egentlig koster.

Men jeg vil stadig væk understrege, at jeg sætter grænsen dér, hvor selvforvaltningen skulle blive til tagselvforvaltning.

Må jeg – for nu at gøre hr. Lykkesoft færdig – komme med en kommentar til en af de korte bemærkninger. Hr. Lykkesoft sagde, at det var usagligt, når regeringen gik ind i diskussioner om indkomstoverførslerne. Lad mig for en ordens skyld sige, at jeg synes, det er lykkeligt, at vi stort set har kunnet holde det ude af debatten i dag, og derfor drister jeg mig også kun til denne ene kommentar, som jeg også mener har mere med strukturen at gøre.

Hr. Lykkesoft siger, at det drejer sig om, at vi skal nedskære antallet af modtagere af indkomstoverførslerne. Ja, det er et godt princip, men der er altså 750.000 mennesker i dette land, som har passeret 67-års-alderen og der-

med er blevet pensionister. Dem kan vi ikke sådan uden videre bringe ud i samfundet igen. Det har vist aldrig været meningen, og jeg tror heller ikke, at de ville synes, det var særlig rart. Så det er ikke så let, som det lyder.

Jeg synes, det er meget vigtigt, som hr. Kent Kirk også har gjort det, at understrege, når vi taler om bureaukrati og regelsæt, at det er politikernes ansvar. Når man ser på den almindelige offentlige debat om antallet af offentligt ansatte og den offentlige sektors størrelse, kunne man undertiden få indtryk af, at medarbejderne ikke bestilte noget særligt, at de ikke var så effektive som dem ude i den private sektor. Det er politikerne, der i stor udstrækning – som hr. Kent Kirk siger det – er ansvarlige for de meget indviklede og bureaukratiske regler, som også giver anledning til megen administration, og det er politikerne, der skal levere en betydelig del af varen, for at målsætningen om 100.000 færre i den offentlige sektor i år 2000 også kan nås.

Hr. Jes Lunde gav også meget åbent – og det synes jeg er spændende – udtryk for, at SF var parat til at diskutere, om der var opgaver, som ikke længere behøvede at være i offentlig regi, men som kunne overføres til privat regi.

Hr. Jes Lunde var også som andre indstillet på tanken om bloktilskud til institutioner, som vi nu er godt i gang med, og hvor den brede forståelse, som også er kommet til udtryk i dag, jo kan bidrage til, at vi kan få det til at slå igennem på langt flere områder end dem, vi kender på nuværende tidspunkt. Men alene meldingen om, at også Socialistisk Folkeparti vil være med til at omforme den offentlige sektor og diskutere, hvilke opgaver der eventuelt kan flyttes ud, synes jeg bestemt er spændende.

Det er selvfølgelig rigtigt, som hr. Skrumssager Skau giver udtryk for, at det alt sammen har noget at gøre med skattetryk, at der er en grænse for skattetrykket, og at den allerede er overskredet. Derfor må vi naturligvis se meget grundigt på, hvordan den offentlige sektor kan blive mindre og under alle omstændigheder komme til at udgøre en stadig mindre andel af bruttonationalproduktet. Det er afgørende, og det fornemmer jeg faktisk også at der er en stadig større forståelse for.

Hr. Behnke kom ind på spørgsmålet om, at det er vanskeligt at justere mængden af offentligt ansatte, fordi man havde så mange regler

[Finansministeren]

om ventepenge og pension osv. Jeg vil gerne for en ordens skyld aflive nogle af myterne på dette område. Så mange barrierer er der altså heller ikke. For det første er en meget betydelig del af de offentligt ansatte ikke tjenestemænd. For det andet er der – det viser sig jo i praksis år for år – også tjenestemænd, som må acceptere, at der ikke længere er plads til dem efter de strukturændringer, der finder sted.

Hr. Kofod-Svendsen nævnte spørgsmålet om kommunernes tendens gennem en række år til at kommunalisere opgavevaretagelsen f.eks. på børnepasningsområdet, og det mener jeg er et meget vigtigt punkt at tage fat på, fordi det blev jo konsekvensen af socialreformen i 1970'erne, hvor mange politikere, også langt ind i de nuværende regeringspartier, var optaget af, at det var enklere, at kommunen klarede det hele og man i virkeligheden gjorde det næsten umuligt at drive selvejende institutioner.

Jeg føler, at der nu igen er en bred forståelse for, at selvejende institutioner – fordi det faktisk er et skridt på vejen til at gennemføre selvforvaltning – skal have bedre vækstbetingelser, og det synes jeg igen er et meget spændende og glædeligt fremskridt, hvor vi har nogle gode erfaringer fra 1950'erne og 1960'erne, ja, også længere tilbage. Der blev sådan set i en vis udstrækning lagt gift for tanken op igennem 1970'erne og 1980'erne. Nu er der vilje til at give disse frivillige kræfter mulighed for at tage et initiativ og være delagtige i et ansvar. Det synes jeg er afgørende.

Jeg kan se, at min taletid er ved at være udløbet, men lad mig til slut sige til hr. Rahbæk Møller, der stiller konkrete spørgsmål om Statsanstalten: Der er ingen tvivl om, at Statsanstalten efter regeringens opfattelse skal ud under de frie markedsvilkår. Det er sådan set det kontante eksempel på det, jeg nævnte, at det afgørende for en institution som Statsanstalten er at kunne virke efter nøjagtig samme regelsæt som andre forsikringselskaber.

Det er en kompliceret proces. Regeringen vil komme med et lovforslag til efteråret, og jeg skal ikke komme med nogen som helst bud på penge i den sammenhæng. Det har jeg aldrig gjort tidligere, det vil jeg heller ikke gøre nu. Det er et spørgsmål, der skal juridisk afklares, og som er under juridisk undersøgelse, og det vil naturligvis være fuldstændig afklaret, når regeringen fremsætter sit lovforslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Meddelelser fra formanden:**Formanden:**

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Markedsudvalget (10/5 89):

Udtræder: Behnke (FP)

Nyt medl.: Annette Just (FP)

Arbejdsmarkedsudvalget (10/5 89):

Udtræder: Taanquist (S)

Ny stedf.: Nyrup Rasmussen (S)

Indfødsretsudvalget (10/5 89):

Udtræder: Tove Niemann (FP)

Nyt medl.: Knud Lind (FP)

Forsvarsudvalget (11/5 89):

Udtræder: Gert Petersen (SF)

Ny stedf.: Jens Thoft (SF)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 12. maj 1989, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen oplåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.18